

בס"ד

תנאים תהיה

'עומק הפשט' גיליונות 124-126
אב תשע"ז

מחיר החוברת 2 שקל

ניתן להשיג חינם בדוא"ל

להערות והארות, תרומות והנצחות,

ניתן לפנות ל:

עומק הפשט

נייד: 052-7687405 | פקס: 1532-6507823 | gmail.com@5047867

עומק הפשט

בס"ד, יום ג' פרשת עקב טז אב תשע"ז, גליון נושא.

דיונים אקטואליים בסוגיות הנלמדות, לעורר לב המעיין, ואין לסמוך על הדברים הלכה למעשה.

גליון נושא:

גורל הגר"א

מקור המושג של גורל

הגורל בתנ"ך: השימוש בגורל מופיע בפירוש הרבה פעמים בתנ"ך - בקביעת שני השעירים ביום כיפור לד' ולעזאזל, חלוקת הארץ (במדבר כו נה), לכידת עכן (יהושע ז, סנהדרין מג:), במעשה יהונתן ויערת הדבש (שמואל א' יד מא), בהטלת יונה לים (יונה א' ז). ובקביעת סדר הכהנים בהקרבת הקרבנות.

בגמ' (סנהדרין יז.) מבואר שמשו רבינו הטיל גורל להכריע מי יזכה להיות מהשבעים נביאים. כך גם הטיל גורל לדעת איזה כהן יעמוד תחת הבכור, ואיזה כהן יצטרך לשלם חמשה שקלים. אין חולק שמצינו בתורה מקור נאמן, שהסתמכו על גורל כקביעה פסוקה שאינה ניתנת לשינוי [וסמכו אפילו בדיני נפשות, כפי שהיה, בעכן, יהונתן ויערת הדבש, יונה].

1. תַּמִּים תְּהִיָּה

נשאלת השאלה, מדוע הותר השימוש ב'גורלות', והרי זהו כמו חקר אחר העתידות, שנאסר **מהפסוק תַּמִּים תְּהִיָּה עִם ה' אֱלֹקֶיךָ** (דברים יח, יג). ופירש רש"י: "התהלך עמו בתמימות ותצפה לו ולא תחקור אחר העתידות, אלא כל מה שיבוא עליך קבל בתמימות ואז תהיה עמו ולחלקו".

הבית יוסף (יו"ד סימן קעט) הביא בשם **הספרי** [בהערה צויין, כי לא נמצא בספרי שלפנינו, אולם **התוס'** במסכת שבת (קנו: ד"ה כלדאי) כתבו דין זה בשם הספרי] שאין שואלים בגורלות, שנאמר 'תמים תהיה עם ה' אלקיך', וכן נפסק **בשו"ע** (יו"ד סימן קעט סעיף א'). ומעתה נשאלת השאלה, מדוע הותר השימוש בגורלות בכלל, ו'גורל הגר"א' בפרט - הרי לכאורה זהו שימוש בגורלות ומחקר אחר העתידות, שנאסר משום 'תמים תהיה עם ה' אלקיך'.

הוה מותר, עתיד אסור: ותירץ בספר **האלף לך שלמה** (או"ח סימן ס"ב), שיש לחלק בין בירור הענין בהוה שמותר, לבין לדעת העתידות שאסור. ומשום תמים תהיה אסור להטיל גורל לדעת האם יחיה החולה, והאם תמצא האבידה. אך מותר לכתחילה להטיל גורל האם לעשות מעשה מסוים, מי יאמר קדיש, למי שייך הממון. וגם בבית המקדש היו מפייסין מי שוחט וכו'. ומפורש במשנה שאין מטילין גורל ביום טוב, מוכח שבחול מותר. וכתוב אך בגורל יחלק את הארץ, מוכח שאין איסור לעשות גורל כזה.

מה לעשות מותר, לבטוח אסור: באופן אחר תירץ, בספר **טהרת המים** (מערכת ג' אות ט"ז), הובא **בשדי חמד** (פאת השדה מערכת הג' ריש סי' י"ד), וכתירוצו זה נקט להלכה **הגר"ש הלוי וואזנר זצ"ל** (שבט הלוי חלק ז' סימן ט"ז), והג"ר **משה שטרנבוך שליט"א** (תשובות והנהגות ח"א סימן תנ"ד, סימן תתנ"ו) שהאיסור לשאול בגורלות על העתידות הוא רק כאשר בוטח ותולה את עתידו בגורל, שהרי **תוס'** (שבת קנו: ד"ה כלדאי) דימהו לחוזה בכוכבים, והוא לקבוע המזל שלא על פי ההשגחה העליונה בתום לב, וכגון שעושה גורל האם החולה ימות ועולה בגורל שימות ומקבל הדברים, זהו איסור גמור ובזה דיבר השו"ע. אבל אם מסתפק באיזו פעולה אם לעשותה או לא והצדדים שקולים, מותר להטיל גורל ולהתפלל לד' שיורהו הדרך הנכונה, שהרי על פי גורל נחלק הארץ. שהגורל אינו מנבא את העתידות, אלא מדריכו מה לעשות כעת.

מכון הגורלות: בארה"ב פועל 'מכון הגורלות' הפתרון לכל השאלות הבלתי פתורות, שם אפשר לעשות את כל סוגי הגורלות - קרוב ל-40 סוגי גורלות! כל גורל פועל ומשיב בצורה אחרת, ואפשר להתאים את הגורל לפי השאלה הספציפית. מספר הטלפון הוא 1347/3421144 (018). המכון ממליץ לעשות את הגורל לבד, מי שלא מסתדר מוזמן לפנות למכון, עריכת גורל כרוך בתשלום סמלי (כ-10\$ לגורל).

אופן עשיית גורל הגר"א

הוראות: להלן נציין את התנאים הנדרשים לעיליות תוצאות הגורל (מלוקט מהוראות 'מכון הגורלות', ועוד מקורות שונים);

1. **אמונה ותפילה:** אמונה בהשי"ת שהגורל יענה את התשובה הנכונה. תפילה קצרה קודם הגורל שיעלה בידו התשובה הנכונה, יש אומרים קודם הגורל את הפסוק בתהלים (פרק טז פסוק ה) ד' מְנַת חֶלְקִי וְכֹסֵי אֶתָּה תֹמַיֵךְ גּוֹרְלִי: יש מוסיפים, כיון שאין לנו בית המקדש ואין לנו נביא לשאול מה לעשות, לכן אשאל בגורל.

2. **לא לשאול סתם:** הגורל מועיל רק כאשר השואל נקלע למבוי סתום בענייני החיים, שמצד השכל אין לו פתרון, ואינו יודע מה לעשות כאשר שני הצדדים מותרים מצד ההלכה. אך אין זה דרך לכל אחד, לשאול בכל צעד ושעל, כי אם ליחיד סגולה במצבים מאד מסוימים וצריך שאלת רב. (הגורל לא מיועד לברכות וישועות למצוקה וכדומה).

3. **קבלה:** השואל צריך לקבל על עצמו טרם עריכת הגורל, לקיים את תוצאות הגורל ללא אומר ודברים.

4. **נגיעות:** דבר פלא כותב המהר"ל (פורים), אם הגורל נערך על ידי אדם שיש לו נגיעות, עלול להטות את תוצאות הגורל. וצריך שעורך הגורל יהיה אדם שאין לו שייכות לנדון, או ילד קטן.

5. **הכנה:** יכין עצמו בהכנה נפשית ראויה, לעשות את הגורל בכבוד ראש ובחרדת קודש ובכוונה הרצויה. יש מתענים ביום הגורל, וכידוע שהחפץ חיים התענה ביום עריכת הגורל. יש שנותנים צדקה קודם הגורל.

6. **יחיד מומחה:** לא כל אחד רשאי לגשת אל הקודש, רק תלמיד חכם מופלג צדיק וקדוש, הגדול בתורה ויראה, וכפי שידוע שגדולי ישראל שלחו אל הגר"ר אריה לוי זצ"ל לעשות גורל הגר"א, וצריך להתייעץ עם אדם גדול קודם עשיית הגורל. לא כל אחד מסוגל לפענח את תוצאות הגורל, וצריך לזה בקי מומחה בגורלות.

7. **עת רצון:** מומלץ לעשות את הגורל בזמנים מסוגלים, הגר"ר אריה לוי זצ"ל המליץ להגר"ר ישראל אליהו וינטרויב זצ"ל לעשותו ביום ו' אחה"צ בפניא דמעלי שבתא.

סדר עשייתו: בגיליון הנפלא מריח ניחוח (תשע"ג עמוד 4) הביא אופן עשיית גורל הגר"א כפי שלימד הגר"ר אליהו לאפיאן זצ"ל, ונכתב בידי אחד מתלמידיו הקרובים. ונשלח למערכת על ידי הרב יקותיאל פיש.

וכך סדר עשייתו, מניחים את שתי הידיים על הספר (נחלקו הדעות איזה ספר; המנהג הידוע לקחת תנ"ך שלם שכל דף מחולק לשתי עמודות ובידי צאצאי הגר"ר אריה לוי מצוי תנ"ך ממהדורה מסוימת עמו נשתמש הגר"א, יש לוקחים חומש לבד, או תהלים), פותחים בצורה מקרית, מדפדפים שבע קבצים, שבע דפים, שבע עמודים, מהעמוד השמיני מונים שבע פסוקים שלמים (כלומר אם ראש העמוד השמיני מתחיל באמצע פסוק אינו עולה למנין), מהשורה הבאה אחרי גמר הפסוק השביעי סופרים שבע שורות. מהשורה השמינית סופרים שבע מילים. מהמילה השמינית סופרים שבע אותיות. האות השמינית מורה לחפש אחרי הפסוק שמתחיל באות זו. ושם תמצא את התשובה בעזר השם.

אם לא מוצאים משהו מתאים, חוזרים על הגורל שוב, ויש אומרים שמדלגים לפסוק הבא המתחיל באות בה מסתיים הפסוק. ❖

והביא בשם חמיו שבכל דבר שהיו לו שני צדדים היה עושה לפי הגורל והיה אומר 'ה' מנת חלקי וכוסי אתה תומיך גורלי', ושאל את החזו"א אם מותר, והשיב שמותר כי אינו מקבל הדברים אלא כעצה.

2. פתיחת הספר

מבואר בגמ' (חולין דף צה:) רב בדיק במברא, שמואל בדיק בספרא, ור' יוחנן בדיק בינוקא. כלומר שהיו בודקים את העתידות על פי סימנים. בספרא - פותחים ספר תורה ועל פי זה עושים מעשיהם. בינוקא שואל לינוקא פסוק לי פסוקך.

החיד"א מביא (בחיבורו שיורי ברכה על שו"ע יו"ד סימן קעט) מדברי מהר"י קאשטרו שכתב "דלכו"ע מותר לפתוח בתורה כדי לראות הפסוק העולה, כי היא חיינו". וראה לדבר, מדברי הפסיקתא דרב כהנא (ילקוט משלי סימן ריט) "אם ביקשת ליטול עצה מן התורה הוי נוטל". עוד הביא החיד"א בשם רבי אליהו מאני (רבה של חברון, מחבר ספר שבט מוסר) שקיבל מרבתינו, כאשר היו מסופקים אם לעשות איזה דבר, היו "מתייעצים עם התורה", דהיינו נוטלים חומש או תנ"ך, והיו למדים מהפסוקים שמצאו בו מה לעשות - כעין 'גורל הגר"א'. וסיים: אף שאין שואלים בגורלות דכתיב תמים תהיה, כגון זה שרי.

והוסיף החיד"א (בשו"ת חיים שאל) שאין להקשות על כך מדברי הרמב"ם שאסר לפתוח חומש על דרך גורלות הגויים, כי הרמב"ם אסר רק עשיית גורלות בחומש לרבים, כדרך הגויים המחזרים על הפתחים לעשות גורלות לנשים ואנשים, אך להתייעץ עם התורה בינו לבין עצמו מותר, וסיים החיד"א: "והכי חזינן לרבנן קשישאי שפותחים הספר בצר להם כמו גורל".

3. גורל הגר"א

נבואה: בדורות הראשונים היתה נבואה ברורה, וראו וידעו על ידה את דבר ה', בדורות שאחריהם היתה רק שמיעת בת קול מהשמים, כפי שמסופר בגמרא כמה פעמים, ואילו כיום, כאשר יש שאלה ורוצים לדעת מה לעשות, פותחים ספרים ומוצאים את התשובה. אבל כשיש ספיקות ואין לנו תשובה מהספרים, מקובל בשם הגאון מוילנא דבר מפורסם, הנקרא 'גורל הגר"א'.

מסורת: בספר 'הגאון החסיד מוילנא' מובא סיכום המסורות השונות, עובדות נפלאות על השימוש שנעשה ב'גורל הגר"א' על ידי גדולי ישראל במשך דורות רבים והתשובות הקולעות שקיבלו כדי לדעת כיצד לנהוג בשאלות שעמדו בפניהם, ומדברי הספר עולה, שגדולי ישראל נזהרו לא להשתמש בגורל לעיתים מזומנות, וגם כשהשתמשו בו, נעשה הדבר בחרדת קודש ובהכנות מתאימות. השימוש ב'גורל' באמצעות ספר תנ"ך, היה גם בתקופות קדומות להגר"א, כפי שמביא בספר גורל הגר"א. אף רבי חיים ויטאל זי"ע, חיבר ספר 'גורל קודש' שעוסק בענייני גורלות, שמטרתו חיזוק האמונה.

הוראה: בספר שו"ת וישב הים (חלק א' סימן יג) להגר"ר יעקב משה הלל שליט"א, מסכם שיש ג' מיני גורלות: [א] גורל לחלוקת שותפים שנעשית בכח הסכמת הצדדים לבירור חלקם, וזהו היתר גמור. [ב] גורל לחייב אדם על מעשה שעשה וכדומה [כמו במעשה של עכן ויהונתן] שאינו מועיל אלא אם כן נעשה ברוח הקודש. וכן כאשר נעשתה חלוקה או בירור על ידי גורל פי ציווי ה' בתורה [חלוקת הארץ, שני שעירים ביום כיפור] או במאמר נביא שתוצאותיו על פי ה' ואסור להרהר אחריו. [ג] גורל הנעשה לברר עתידות אסור משום 'תמים תהיה עם ה' אלקיך', כפי שנפסק בשו"ע.

מותר לומר לתינוק 'פסוק פסוקך', כמו שנפסק בשו"ע, ולכן גורל על ידי פתיחת חומש או תנ"ך כגורל הגר"א - הוא בכלל היתר זה, ואין בו איסור שאלה בגורלות. אכן העיקר בכל זה, להישען על אבינו שבשמים, לבקש בתמימות שימלא משאלותיו בזכות תורתנו ותפילתינו.

4. דעת הגר"ח קנייבסקי

נמנע: בספר אורחות רבנו מבעל הקהילות יעקב (חלק א' עמוד ריח) מובא, שהסטייפלער לא עשה 'גורל הגר"א'. ובנו, הגר"ח קנייבסקי שליט"א ביאר זאת משני טעמים: א. לא ידוע בדיוק איך לעשותו. ב. אין לסמוך על גורלות, וכפי שנאמר בתורה 'תמים תהיה עם ה' אלקיך'. ועיין עוד בספר

גורל הגר"א שהביא בהרחבה את דעת המתירים ודעת האוסרים לעשות גורל הגר"א. אכן מאידך שמעתי מיודעי דבר, שהיו כמה מקרים שהגר"ח קנייבסקי שליט"א שלח לעשות גורל הגר"א.

ועיין בספר דרך שיחה (עמוד י') מה שסיפר הגר"ח קנייבסקי שליט"א מה שמע מהגר"ר ראובן פיין זצ"ל כי בשנחאי היה בחור שחפץ ללמוד שפת אנגלית לצורך פרנסתו, עשה גורל הגר"א ועלה לו הפסוק (תהלים קכ ג) מִה יִתֵּן לָךְ וּמִה יִסִּיף לָךְ לְשׁוֹן רַמְיָהּ: וסיים, אבל אבא זצ"ל סבר שלא כל אחד יכול לעשות הגורל, ורק מי שיש לו דרגת רוח הקודש יכול לעשות, לא ראיתי את אבא או את החזו"א זצ"ל עושים הגורל, ולא ידוע לי שעשו.

מאידך; פורסם בעלון דברי שי"ח (גיליון מספר 227 אחרי קדושים תשע"ז) שבמניין שחרית בנך החמה בלדרמן, מצוי שיש שנים או שלשה חיובים שווים שרוצים להתפלל לפני העמוד, וכתוב בקונטרס מאמר קדישין (ביאור הלכה סימן קלב) שאם יש שני חיובים שווים, יעשו גורל ביניהם.

או אז, הגר"ח פותח את סידורו בעמוד אקראי, ומחפש לאורך העמוד באות שמתחלת את תחילת השורות, את שמות המתפללים. כפי שאירע ביום שני, היו שני אבלים האחד ששמו מתחיל באות א' והשני באות ד', הגר"ח סקר עמוד אקראי בסידורו והאות הראשונה הייתה א'.

כנראה גורל זה מבוסס על גורל הגר"א, שקבל הגר"ר אריה לוי זצ"ל, סביה של הרבנית קנייבסקי ע"ה, מרבו הגר"ר חיים ברלין זצ"ל, וקיבל מרבו גם את התנ"ך כפול הטורים שעורכים בו את הגורל (בית אמי).

בענין גורלות ופיס מורה הגר"ח, שאין שואלין בגורלות שנאמר תמים תהיה (עיין תוס' שבת קנו:), חוץ מהיכן שכתוב במפורש שצריך לעשות גורל, כפי שנפסק בביאור הלכה לענין שני חיובים שווים.

שח נכד הגר"ח, הגר"ג הוניגסברג שליט"א שבחורי ישיבה שאלו, שיש להם בעיה בישיבה, שיש גנב שגונב הרבה דברים ולא מצליחים לתפוס אותו, האם יכולים לעשות גורל הגר"א. והשיב לא כל אחד ראוי לעשות גורל הגר"א, שיהיה בהצלחה שיתפטרו מהגנב.

5. סיפורים בקצרה

ראדין: רבו מספור סיפורי מופת אודות התשובות המופלאות שיש בגורל הגר"א. גם קדוש ד' החפץ חיים השתמש כמה פעמים בגורל הגר"א בשאלות גורליות.

ליטא: ידוע המעשה המופלא בישיבת מיר בליטא חורף תש"א, שעשו גורל ההיסטורי שחרץ את קורות ימיה של הישיבה לצאת ממלתעות הכפירה של רוסיה הקומוניסטית, ויצא הפסוק (שמות יט, ד) וְאֶשָׂא אֶתְכֶם עַל פְּנֵי נְשָׁרִים וְאָבֵא אֶתְכֶם אֵלַי. (גיליון בית מדרש 159 וישב תשע"ז).

אמריקה: בשנות השואה כאשר הגר"ר אהרן קוטלר זצ"ל ברח מליטא, הסתפק האם לנסוע לאמריקה או לארץ ישראל, ועלה לו הפסוק (שמות ד' כז) וַיֹּאמֶר ד' אֶל אֶהֱרֹן (קוטלר) לָךְ לְקַרְאֵת מִשָּׁה (פיינשטיין) הַמְדַבֵּרָה (אמריקה שהיא מדבר רוחני). - כלומר שילך להגר"מ פיינשטיין זצ"ל לאמריקה ולא יעלה לארץ ישראל.

ארץ ישראל: בזמן מלחמת העולם השנייה הגרי"ז מבריסק הטיל גורל האם לברוח לארץ ישראל, ועלה לו הפסוק (דברים יח, יג) תָּמִים תִּהְיֶה עִם ה' אֶלְקֶיךָ. והוסיף על זה הגר"ל מינצברג שליט"א, הרי הגורל עונה לכל אחד לפי שורש נשמתו, והגרי"ז לפי עוצם אמונתו ורום מעלתו, דינו להלך בתמימות. ואכן כאשר הסתפק הגרי"ז האם לברוח לארץ ישראל או לא ולא היה בידו להכריע את הספק השקול, עשה גורל הגר"א ועלה בידו הפסוק יַעֲלוּ הָרִים יִרְדּוּ בְּקַעוֹת אֶל מְקוֹם זֶה יִסְדֹּף לָהֶם (תהלים קד, ח), מזה הסיק שעליו לעלות מיד לארץ ישראל (עובדות והנהגות לבית בריסק).

קבורה: סיפור מדהים ביותר אודות 'גורל הגר"א', מובא בספר 'איש צדיק היה' (עמודים 111-117) על חייו ופועלו של הצדיק הירושלמי הגר"ר אריה לוי זצ"ל, שזיהה על פי 'גורל הגר"א' את י"ב חיילים מתוך ל"ה חללי השירה לגוש עציון שנקראו 'שיירת הל"ה' שלא ניתן היה לזהותם, ועל סמך זיהוי זה הובאו לקבר ישראל בהוראת הגר"ר צבי פסח פרנק זצ"ל, שאמר שיש לסמוך על

מנהג ישראל תורה

גדולי ישראל...

מעשה נפלא, שמעתי מפי בעל המעשה הרב מ.ב.צ.ז. שליט"א מבאי ביתו של הג"ר זיידל אפשטיין זצ"ל.

בדידי הוי עובדא, כאשר עמדתי בפני פרשת דרכים גורלית בחיי, לא ידעתי לאיזה כיוון אני צריך לפנות. ביקשתי מרבי ומורי רבי זיידל אפשטיין שיעשה לי גורל הגר"א לידע מה לעשות. אמר לי רבי זיידל, 'אני יכול לעשות לך גורל הגר"א, אבל יש תנאי קודם למעשה, שכל מה שהגורל יורה תעשה'. השבתי לו 'ודאי, כיון שאני יודע כעת שהקב"ה אומר לי מה לעשות, ודאי שזה מה שאני יעשה'.

אמר לי רבי זיידל, 'אני מסכים'. אחרי כמה דקות ראיתי שרבי זיידל מהורהר, שאלתי אותו למה? השיב לי רבי זיידל 'יש לי פתרון יותר טוב מגורל הגר"א, לך תשאל את הג"ר נתן צבי פינקל מה לעשות...'

אבל, תציית למה שרבי נתן צבי אומר לך כאילו היה זה גורל הגר"א! שאלתי - למה? השיב לי רבי זיידל - ברור לי, שיש לרבי נתן צבי רוח הקודש. לא ימלט שיזכה להרבצת התורה בכזה קנה מידה, בלי שיהיה לו רוח הקודש!

והוסיף רבי זיידל - שצורת השאלה לרבי נתן צבי, יהיה כפי שלמדו מכבר איך שואלים אדם גדול; להציג בפעם אחת את כל הצדדים לכאן ולכאן, ולשאול מה לעשות? אז, ההכרעה הראשונה שעולה לגדול בראשו, זה בחינת נבואה. (והוסיף הג"ר מיכל זילבר שליט"א, שכלל זה ידוע ומפורסם שכאשר מציגים את הצדדים כדבעי, המחשבה הראשונה בהכרעה היא בחינת נבואה, וכך נהגו אדמורי"י בית גור).

מסיים בעל המעשה, כעצתו עשיתי, שאלתי את רבי נתן צבי ופעלתי כדבריו וקיימתי את עצתו, למרות שהיה זה רעיון נועז ולא צפוי. ואכן ראיתי סייעתא דשמיא מופלאה, ממש 'למעלה מדרך הטבע' (בכל נפשך).

תנאי זה, שגורל הגר"א פועל רק אם מקבל על עצמו לקיימו, מובא בהרבה ספרים, בספר טעם ודעת (פרשת תצוה), הביא כן בשם הג"ר אליהו לופיאן זצ"ל. והוסיף שגם כאשר שואל עיצה מאת צדיקי חכמי ישראל, מועיל רק אם מקבל לקיים דברי הצדיק בלי פקפוק.

דבר נפלא כתב הגר"ח קנייבסקי שליט"א (ארחות יושר עמוד פג ערך רוח הקודש), שיש עוד ענין, מן השמים נותנין לצדיק מחשבה לומר כך וכך לפי דעת תורה שבידו, והוא מכון לאמת. וראינו אצל גדולי ישראל שלאחד עונין כן, ולשני עונין להיפך, כי משמים הכניסו כך בפיהם, וזה מעין נבואה קטנה, כענין הלא את אשר ישים ד' בפי אתו אַשְׁמֵר לְדַבֵּר (במדבר כג יב).

ויש לפעמים, שהברכות והעצות מתקיימות, רק בזכות השואל שמאמין באמונה שלימה שברכת החכם מתקיימת, ואם לא היה מאמין באמת בלב שלם לא היו מתקיימין בו, ודבר זה מתחלף לפי השואל, כמבואר במשך חכמה (הפטרות וירא). וכך ראינו כמה פעמים אצל גדולי ישראל, וירא שמים שסומך בכל דבר על החכם ושומע לו בכל דבר, יש לו סייעתא דשמיא שעצת החכם תצליח בדרך כלל.

מעשה מופלא, אירע בחתן שעשה גורל הגר"א, והתוצאה הייתה שהזיווג לא יעלה יפה, במר נפשו שאל את הסטייפלער זצ"ל מה לעשות. והשיב לו הסטייפלער אם היה מוחלט בדעתו לעשות השידוך, אין הגורל משיב נכוחה (תולדות יעקב עמוד שכא). ❖

הגורל. בספר מופיע גם פרוטוקול מדוקדק שרשם רבי אריה לויין במעמד הכביר, להודיע איך בדיוק נעשה.

מינכן: מסופר על האדמו"ר מצאנז קלויזנבורג זצ"ל כאשר ביקר במחנה העקורים בסנטוריום 'אאוטינג' בקירבת העיר מינכען, הוחלט להטיל גורל [לא גורל הגר"א] מי מבין 150 היהודים אודים מוצלים מאש, יקבל את הטלית קטן היחיד שהיה ברשותו, עלם צעיר יתום מפרחי חסידי גור בלודז' בשם מנדל פשיטיק, קרע את בגדי האסירים שעליו והפכו לבגד בעל ד' כנפות, והכריז שהוא צריך

לקבל את הציצית כי הוא כבר מחויב כעת בציצית מדאורייתא, השיב האדמו"ר, אם מגיע לו הוא יעלה בגורל. וכך היה, שעשו גורל ונשמע הכרוז; מנדל פשיטיק זכה בגורל, וכולם ראו בחוש את יד ה' בגורל זה (לפיד האש עמוד שיג).

כבוד התורה: מעשה נורא אירע בשעת הלווית הג"ר משה פיינשטיין זצ"ל שנפטר בתענית אסתר באמריקה, ובפורים דמוקפין נערכה לו הלוויה בירושלים. והיה הספדים כמו ביום חול, כדין חכם בפניו. אחד המלווים טען בפני העומדים סביבו, שאין זה צודק שבגלל הלוויה אלפי המשתתפים בהלוויה לא יוכלו לקיים את מצוות היום כדבעי. אחרי ההלוויה התחיל לחוש מחושי ראש עזים. שאל ודרש ברופאים אך ללא הועיל.

לבסוף הלך לאחד הצדיקים שיעשה עבורו גורל הגר"א לדעת ממה אירע, ועלה הפסוק (במדבר יב ח) וּמִדּוֹעַ לֹא יֵרָאֶתְּם לְדַבֵּר בְּעֵבְדֵי בְמִשְׁהָ. ואמר לו הרב, שדבריו פגעו בכבוד הנפטר ועליו לבקש מחילה בפני עשרה אנשים על יד קברו, כפי שנפסק בשלחן ערוך.

עשה האיש כדבריו, ביקש מחילה על יד קברו בהר המנוחות, ואכן תוך זמן קצר חלפו כאבי הראש כלא היו (אבות ישראל על פרקי אבות, על המשנה והוי זהיר בגחלת).

6. בימינו

בספר **רבבות ויובלות** (חלק א' סימן כה עמוד קג, מאת תלמידו של ר' אפרים גרינבלט) מופיע סיפורים מדהימים ונפלאים על הג"ר משה שמואל שפירא זצ"ל שהיה ידוע ומפורסם כמומחה גדול לעשות גורל הגר"א, והשתמש כמה פעמים במקרים של פיקוח נפש עם גורל הגר"א, ואף הגר"ח קנייבסקי שליט"א שלח אליו כמה פעמים לשאול בגורל הגר"א.

כגון במעשה של רבי אברהם ישעיה ברמן זצ"ל שנעלם ועקבותיו לא נודעו, ומצאו אותו לפי גורל הגר"א מתחת לגשר באיזור ראשון לציון. עוד מעשה בבחור חילוני שנהרג על ידי המאפיה ברומניה ונקבר במעמקי היער, ועל ידי גורל הגר"א אותר מקום קבורתו והביאוהו לקבר ישראל.

סיפור מדהים נוסף מסופר שם, למשך תקופה ישיבת באר יעקב בראשות רבי משה שמואל עברה לירושלים לשכונת הר נוף, והיה ספק השקול האם ראוי לשיבה לחזור לבאר יעקב, כאשר עשה גורל הגר"א עלה הפסוק (שמות לג ז) וּמִשֶׁה יָקַח אֶת הָאֶהָל וְנָטָה לוֹ מַחוּץ לַמַּחֲנֶה הַרְחֵק מִן הַמַּחֲנֶה וְקָרָא לוֹ אֶהָל מוֹעֵד וְהָיָה כָּל מִבְקֵשׁ ה' יֵצֵא אֶל אֶהָל מוֹעֵד אֲשֶׁר מַחוּץ לַמַּחֲנֶה.

החלטה גורלית: חכם אחד, שאל את החזו"א, מה לעשות כשמסתפק ואין לו פתרון, השיב לו החזו"א שישקול את כל הצדדים היטב, ויחליט בדעתו מה לעשות, והחלטה זו היא כמו גורל ואינו צריך לחשוב אולי ההחלטה לא הייתה מוצדקת (מעשה איש עמוד רג).

סיכום הגיליון:

7. דינים העולים

עשיית גורלות מוזכר בתנ"ך הרבה פעמים, אפילו בידי נפשות. מאידך מבואר בספרי שאסור לשאול בגורלות משום תמים תהיה.

יש מתרצים שמותר בדבר שבהווה, ואסור בדבר שבעתיד. יש מתרצים שמותר לפעול מעשים על פי הגורל, אך אסור לבטוח בגורל.

בספרות התורנית נמצא קרוב ל-40 סוגי גורלות. מקדמת דנא מקובל לעשות 'גורל הגר"א', ויש מסורות חלוקות באופן עשיית הגורל. מגדולי ישראל שנמנעו מעשיית גורל הגר"א.

תנאי הגורל; 1. אמונה, תפילה, יש אומרים ד' מְנַת חֶלְקֵי וְכוּסֵי אֶתָּה תוּמִיךָ גּוֹרְלֵי. 2. לא לשאול סתם כי אם בשעת ההכרח. 3. קבלה לקיים את תוצאות הגורל. 4. אדם שיש לו נגיעות, עלול להטות את תוצאות הגורל. 5. הכנה נפשית ראויה. יש מתענים ביום הגורל. יש שנותנים צדקה קודם הגורל. 6. רק צדיק וקדוש יכול לעשותו, ורק מומחה גדול יכול לפענחו. 7. מומלץ לעשותו בזמנים מסוגלים. ❖

הגיליון מוקדש לעילוי
נשמת האשה החשובה
מרת מלכה בת רבי חיים
ע"ה נלב"ע יח אב
ת.נ.צ.ב.ה.

נ"ד: 052-7687405 | פקס: 02-6507823 | 5047867@gmail.com

הנושא לשבוע הבא;

חכמת הירד והפרצוף – גיליון נושא

אפשרות להנצחה; לע"נ, לרפו"ש, לישועה, וכדומה!

ניתן לשלוח - רעיונות ותיקונים, הוספות והערות, להגדיל תורה ולהאדירה.

אפשר לתרום עבור הוצאת הגיליונות בעמדות הממוחשבות של 'נדרים פלוס' ו'קהילות' ברחבי הארץ, תחת המדור 'קופות נוספות' לפי החיפוש: 'עומק הפשט'.
וכן בקו הצדקה 073-2757000 יש להקיש עבור קוד 1529.

ניתן להשיג
חוברת
'יציאה לחוץ לארץ'
(גיליונות 75-72)
המחיר 2 שקל

גליון נושא:

בס"ד, יום ג' פרשת ראה כג אב תשע"ז, גליון נושא.

דיונים אקטואליים בסוגיות הנלמדות, לעורר לב המעיין, ואין לסמוך על הדברים הלכה למעשה.

חכמת היד והפרצוף

גילוי אופי האדם, וחיזוי עתידות.

כירולוגיה: חכמת כף היד, או בשמה המקצועי כירולוגיה, מודיע ומגלה את אופי האדם, מאפייניו, אישיותו, עברו ועתידו - על פי קריאת קווי כף היד (קו החיים, קו העושר, קו הראש, קו המזל, קו הלב, קו הבריאות, ועוד), ועיון במאפייני כף היד (צורה, מבנה, אורך, עובי, גמישות, רכות ונוקשות, תלמי העור, בליטות, סימנים).

מומחים בתחום הזה, מסוגלים להגיע לידיעה גם אודות המאורעות העתידות לבוא על אדם זה. כף היד מחולקת לאזורים שונים, המייצגים נקודות שונות בתכונות האדם. ככל שהקווים המאפיינים בולטים יותר, כך חזקים יותר ההיבטים שהם מייצגים. הקריאה נעשית ביד החזקה, כאשר היד הכהה מסמלת את התת-מודע, או את הפוטנציאל שבאדם. ישנן שיטות שונות של קריאה בכף היד, שאף סותרות זו את זו.

לפי חכמת הפרצוף, הפנים היא כמו מראה שדרכה משתקפת הנפש על כל רובדיה. ויכולה לספק תובנות ומידע על אופיו ואישיותו של האדם. האבחון מתמקד בכל חלקי הראש שבין המצח לסנטר (עור, שיער, פנים, מצח, עיניים, גבות, אף, לחיים, אוזניים, פה, שפתיים, שיניים וסנטר).

צורת האיברים אינה משתנה באופן תדיר במהלך השנים, ולכן מתייחסים אליהם כאל נתונים בסיסיים, או כתכונות גנטיות.

1. מקורות תורניים

משה ויתרו: בכתבי הקודש יש מקורות קדומים לחכמה זו. המקור הקדום ביותר הוא **בזוהר הקדוש** (רזא דרזין פרשת יתרו דף ע עמוד א, זהר חדש שם, תיקונים תיקון ע') על הפסוק שיתרו אומר למשה לבחור שרי אלפים וכו' מפרש הזוהר את הפסוק **וְאֵתָהּ תַּחֲזֶה (שמות יח, כא)**, איך יראה, על ידי שיתבונן בפרצוף שלהם ובכף ידם (ב-6 אופנים - בשער, בעיניים, באף, בשפתיים, בפנים, ובשרטוטי הידיים. וגם בקמטים שבמצח ובעין ובפנים) כך ידע מי מתאים לתפקיד.

ועיין להרמ"ק בספרו **אור יקר**, והובא גם בספר **אור החמה** שביאר את הדברים. מאידך כתב שם **בהגהות מהרח"ו** (אות א') שזו היא חכמת הפרצוף שהיה יודע **האר"י ז"ל**. ואנו, אין אתנו יודע עד מה. וידוע מעשה רב **מהאר"י הקדוש** שלא רצה למסור חכמה על בוריה זו לרבי **חיים ויטאל** למרות שהיה מלמד אותו כל חכמה שביקש (תולדות האר"י, שבחי האר"י השלם והמבואר עמוד כ"א, מעשה זה הביא החיד"א בספרו מדבר קדמות).

בספר **פרי העץ להג"ר יהודה מודרן זצ"ל** (חיי שרה) כתב, שאליעזר עבד אברהם, הכיר ברבקה שהיא צדקנית וראויה ליצחק והזיווג הוא מצד הקדושה, על פי שרטוטי פניה. והניחוש הוא רק כדי לערבב את הסטרא אחרא, וזהו שכתוב **וְבָהּ אָדַע** בצורת פניה.

סתרי תורה: ידוע מה שכתב הרמב"ן על התורה (בראשית ה' א') בשם רבינו **שרירא הגאון**, שהיו מוסרים החכמים אחד לחברו, הכרת פנים וסדרי שרטוטים, מקצתן רמוזים בפסוק **זֶה סֵפֶר תּוֹלְדֹת אָדָם** (בראשית ה' א'), ומקצתם בפסוק שלאחריו **זָכַר וַיִּקְבְּהָ בְרָאָם** (בראשית ה' ב'). וכתב הרמב"ן

פנינים

יותר טוב להיות תמים

מבואר ברמ"א (או"ח סימן תרס"ד סעיף א') לענין הסימן בצל הלבנה בליל הושענא רבה, שאין לדקדק בזה, כדי שלא ליתרע מזליה, גם כי רבים אינם מבינים את הענין על בוריו; ויותר טוב להיות תמים, ולא לחקור עתידות.

וכתב בערוך השלחן (או"ח סי' תרס"ד סעי' י"א) חלילה לעם בני ישראל, להביט על עניינים כאלו, וברגע אחד כששב בתשובה, נתהפך מרע לטוב, ואין לנו רק לישא עינינו, אל אבינו שבשמים. ובכף החיים (שם) מביא בשם הרקאנטי, מעשה באדם אחד שהסתכל באור הלבנה בליל הושענא רבה, ולא מצא צל על ראשו, ובכה כל הלילה ועשה תשובה, ושוב חזר וראה צל על ראשו.

וכן שמעתי בשם הגר"ש הלוי וואזנר זצ"ל לגבי מעשה שהיה במומחה גדול, שהיה מגיע לבני ברק, והגיד עתידות, והרבה רעדו מפחד ממה שיגיד, ואמר הרב וואזנר שבתפילה אחת אפשר להפך את הכל.

דבר פלא כתב בספר מעשי טוביה להחכם ר' טוביה כץ הרופא (חלק ד' הנקרא עולם קטן) שבשינוי טבע ומידות בני אדם, משתנה גם הקווים והשרטוטים על כף היד ופרצוף פניו.

יש מומחים גדולים בחכמת הפרצוף וכף היד, שאינם מקבלים קהל כל תחילת שנה בימים נוראים, כי זה זמן שהתפילה מתקבלת ברצון והשרטוטים משתנים כסדר (לטוב ולמוטב), ויתכן שאדם יצלם את ידיו לפני יום הכיפורים, ואחרי יום הכיפורים, ויראה בעיניו את השינויים בשרטוטי כף היד.

ישראל הם מעל המזל, כעין מה שכתוב באברהם (בראשית טו ה') וַיֹּצֵא אֹתוֹ הַחוּצָה, ופירש רש"י בשם המדרש אמר לו צא מאצטגנינות שלך שראית במזלות שאינך עתיד להעמיד בן, אני קורא לכם שם אחר וישתנה המזל. ❖

שאינ מוסרים סתרי תורה ורזין אלו אלא למי שרואים בו סימנים שראוי לכך. והוסיף הרמב"ן ש'לא זכינו בהם'.

הראויים לדעת: דברי רבינו שרירא גאון מופיעים בהרחבה בתשובות הגאונים (סימן קכב, סימן צט), וציטט על כך את דברי הגמ' (חגיגה יג. יד.) אין מוסרים סתרי תורה (כגון מעשה מרכבה, ספר יצירה, ומעשה בראשית - רש"י) אלא למי שיש בו חמשה דברים: א. שר חמישים. ב. נשוא פנים. ג. יועץ. ד. חכם חרשים. ה. ונבון לחש. נבון - זה המבין דבר מתוך דבר. לחש - זה שראוי למסור לו דברי תורה שניתנה בלחש, ומתאספים הראויים לכך במקום שאין אדם עובר שם, ומבקשים רחמים, שכל מי שהוא ראוי מן השמים, יאירו את עיניו.

2. רבי ישמעאל היה בקי בחכמה זו

אמת: מוסיף על כך בדרשות הרמב"ן (דרוש תורה תמימה עמוד קסא בנד"מ) שעד היום בני אדם משתמשים ומתעסקים בחכמת הכף ושירטוטים, וכל החכמות האלו אמיתיות וישנות, ומקבלי התורה קיבלו את הסתרים האלו מרבי ישמעאל, (ולכן נקרא שמו 'רבי ישמעאל דהיכלות והכרת פנים'), וגם חכמי הגויים, ידעו בהם קצת מהטבעים הגסים כמנהגם. וכשאבדנו את חכמי ישראל, אבדו החכמות, ונשאר זכרם בשיבוש אצל מועטים.

חכם הרזים: ומסביר שם הרמב"ן בדרך נפלא ועמוק, (כעין זה כתב הרמב"ן בקצרה בספרו מלחמות השם סוף מסכת ברכות), את הגמ' (ברכות דף נח.), הרואה אוכלוסי ישראל, בחיל גדול של ששים ריבוא (600,000), אומר ברוך חכם הרזים, שאין דעתם ופרצופיהם דומים זה לזה, ודעת האדם ניכרת בפרצוף, ויש רק שישים ריבוא סוגי פרצופים, ויודע הקב"ה מה שבלב כל אחד מהם.

ויש יחידים שהם יחיד כללי שיודע ומבין כל החכמות ונכללו בו כל הדעות, ועל אדם כזה, יש דין כמו של אוכלוסי ישראל, ואפשר לברך עליו חכם הרזים. והיה חכם, שהכיר בפרצוף חברו שהגיע למעלה הזו בדעת ובחכמה, וברך עליו כשראה את פניו, ברכת 'ברוך חכם הרזים'. וחבריו חלשה דעתם, כי ידעו שאינם בקיאים כמותו בחכמת רבי ישמעאל בצורת הפנים, ונתנו בו את עיניהם ונפטרו.

ועיין בשו"ת נודע ביהודה (אבעה"ז סימן סה) דאי אפשר בעולם שיהיו שני בני אדם בתואר פרצוף אחד, ולא רק על הרוב דברו. וביאר בדברי יואל (תולדות תקנא) שפרצוף ותואר פנים, מורה על פנימיות וטבע אדם, ואין בעולם שני אנשים בעלי תפקיד ותכונה אחת, אלא כל אחד ואחד כפי כוחו ותכונתו.

לכאורה יש כאן מחלוקת, שבדברי הרמב"ן משמע שיש ששים רבוא פרצופים בלבד.

ואילו בדברי הנודע ביהודה מוכח שיש יותר משישים רבוא פרצופים, שהרי בעולם יש יותר משישים רבוא איש, וכתב שאין בנמצא שני אנשים בעלי תואר פרצוף זהה.

הציפורניים בהבדלה: כתב הטור בשם רב האי גאון (תשובות הגאונים סימן מט) ששמע מהזקנים, שיש בשרטוט פיסת היד, סימן להתברך בו. וכתבו ה"ט"ז (ס"ק ב) והמשנ"ב (רחצ ס"ק ט), שמה שכתב הרמ"א (שם) שנוהגים לעיין בהבדלה במוצאי שבת, בצפרני כף יד ימין, הוא מכיון שיש בשרטוט פיסת היד, סימן להתברך בו.

3. פלאי פלאות

אריסטו וחבריו: חכמת היד היתה מקובלת בעם ישראל, במשך דורות רבים, אך העדויות בכתב עליה מועטות. להבדיל גם חכמי אומות העולם (דמוקריטוס ואריסטו, היפוקרטס ופיתגורס) עסקו בחכמת היד והפרצוף משנים קדמוניות.

חיבורים שונים: לפני כ-500 שנה, חיבר רבי משה בר אליהו גאלינו מכתים, את ספר תולדות האדם, על חכמת הפרצוף והיד (יצא לאור בקושטא בשנת ה'רע"ד, ונדפס אחר כך פעמים רבות, גם בשמות אחרים: חכמת היד, דברי חכמים). רבי יעקב בר מרדכי מפולדה, חיבר את הספר שושנת יעקב (אמסטרדם ה'תס"ו) שקיצורו חכמת היד והפרצוף, נדפס בירושלים, כעבור כ-150 שנה. כיום נמכר בחנויות ספר מרתק בנושא זה, בשם סוד חכמת הפרצוף, חכמת כף היד - מצו"ב תמונת הכריכה.

4. דעת האוסרים

הג"ר נתן געשטטנר זצ"ל (שו"ת להורות נתן חלק ו' סימן ע"ט), מתייחס לספק שהעלה **הג"ר יעקב משה הלל שליט"א**, האם בהגדת עתידות על ידי הכרת פנים וסדרי השרטוטין עובר על עשה של תמים תהיה?

וקובע בפשיטות שכל אופן של חקירת עתידות כגון דרך כף יד והכרת הפנים, אסור מדאוריתא משום עשה של תמים תהיה ועצם חקירת העתיד הוא היפוך התמימות. ורק באורים ותומים מותר לשאול עתידות. כפי שכתב **הרמב"ן** (ספר המצוות מצוה ח), שיסוד המצוה של תמים תהיה הוא לייחד הלב רק להקב"ה, ולהאמין שהוא עשה הכל, ויודע כל עתיד, וממנו נדרוש מה שעתיד לבוא עלינו, על ידי הנביאים או אורים ותומים, ולא לדרוש בהוברי שמים וזולתם. ולא נירא מדברי מגידי עתידות וזולתם. וכן משמעות לשון **רש"י** (שופטים י"ח י"ג) "תמים תהיה עם ה' אלקיך, התהלך עמו בתמימות ותצפה לו, ולא תחקור אחר העתידות, אלא כל מה שיבוא עליך קבל בתמימות ואז תהיה עמו ולחלקו".

האיסור בתוקפו, למרות שיש ממשות בהכרת פנים וכף היד, כמו שאסור לדרוש בהוברי שמים ומעוננים אף שיש בהם ממש לדעת **הרמב"ן**. ובאמת חכמה זו נמסרה לישראל לא לשם חקירת העתידות, אלא כמבואר בזהר הקדוש, להכיר מי ראוי להתמנות להיות שר על הציבור.

כך גם הובא בשם **הרמ"ק** בספר **אור החמה** (על הזהר ריש פרשת יתרו), אפשר שהם ידעו הגדרים והאופנים והתנאים שמותר להשתמש בו, כגון כדי למנות אדם על הציבור, או לדעת אם ראוי ללמדו חכמה, או להתחבר עמו לאיזה עסק וכדומה.

בספר **כרם שלמה להר"ש גראס ז"ל** (יו"ד סימן קע"ט) הביא בשם **הלחם משנה** (פרק י"א מהלכות ע"ז הלכה ט') שכתב שמי שאומר 'אני אראה אותך בפס יד, דברים העתידים לבוא עליך', אסור משום מעונן. והעתיקו **בזבחי צדק** שם. ו**בלחם משנה** (שם) כתב שלוקה על זה, שהרי עשה מעשה. ועדיין צריך עיון לעת הפנאי".

ועיין בכרם שלמה (ס"ק ז' אות ב') שכתב – "וכן אין לברר עתידות ע"י חכמת היד והפרצוף". עכ"ד. ועיין שם בכרם שלמה (הערה כ"ט ב) בדעת **הגרי"ש אלישיב זצ"ל**.

5. דעת המקילים

מותר אבל אינו ראוי: מאידך לדעת **הג"ר משה שטרנבוך שליט"א** (בספרו תשובות והנהגות חלק א' סימן תנד) מותר לשאול בכף היד על ההווה והעתיד, שכל האיסור של תמים תהיה הוא רק אם 'בוטח בהם'. אבל כשאינו בוטח בהם ורק 'רוצה לדעת מזלו כדי להתחזק בתשובה ומעשים טובים, אינו אסור מן הדין', אבל מכל מקום לא ראוי לעסוק בזה.

ומוכיח כן ממה שכתב **הרמ"א** (או"ח סי' תרס"ד) ואינו ראוי לדרוש ולחקור אחר העתידות כלל, ומשמע שאינו איסור תורה אלא הוא בגדר אינו ראוי, וכן משמע **בספר חסידים** (תר"ה) שאינו איסור גמור ורק שומר נפשו ירחק מזה.

מכל מקום נראה דאף שאין איסור לשאול ולחקור אצל המסתכל בכף היד, מכל מקום יש לדעת שאצל ישראל הכל תלוי בתפילה ומעשים טובים. וגם המסתכלים בכף יד אינם יודעים ומבינים בבירור, ומבלבלים אמת ושקר יחד, וראוי שלא לשאול בהן כלל על עתידות, רק לסמוך על בורא עולם, וברבוי תפלה צדקה ומעשים טובים ירחם עלינו בעולם הזה בבני חיי ומזוני ונזכה לחיי עולם הבא.

ועיין מה שכתב בזה **הר"מ קליינמן** (הלכה ורפואה ח"ה עמ' רנ"ז ד"ה וא"ת), ועיין עוד בסוף קונטרס **אל תפנו** (אות מ"ג) שהאריך שאסור לפעול מעשה על פי חכמת הפרצוף, כאשר מצוי בזה שיבושים, ומבואר בזהר שאף משה רבינו נתקשה בדבר עד שלמדוהו מן השמים, וכיום לדאבוננו אנשים פחותים משתמשים בזה ואפילו גויים.

ספק: והנה **הג"ר יעקב משה הלל שליט"א** (בספרו הנפלא **וישב הים חלק א'** סימן י"ג אות כ"ד, תמים תהיה עמ' ע"ו) מסופק בזה, האם יש איסור תמים תהיה בבירור עתידות על ידי כף היד,

מנהג ישראל תורה

כח התורה

מעשה נורא סיפר ברוב התרגשות בעל השבט הלוי הג"ר שמואל הלוי וואזנר זצ"ל ('דרשו' לקראת שבת מלכתא יום חמישי ג' ניסן תשע"ז עמוד 1), לפני הסיפור הקדים, שאין דרכו לספר מעשים כאלו, כל שכן ברבים, אך הכריע בדעתו שצריך לספר זאת, למען ידעו דורות האחרונים את כח התורה.

הג"ר מיכאל פאפא זצ"ל (אביו של הדיין מפאפא הגרמ"י הופמן זצ"ל) היה איש קדוש ונורא, ושימש כראש ישיבה (סבא של הרב וואזנר למד אצלו), וראה על פני הבחורים את כל מעשיהם, מרוב פחד היו הבחורים מגיעים כל בוקר אל התפילה כשכובעים (מצחייה, היטל) שמוט על מצחם, כדי שלא יקרא על המצח את מעשיהם.

הבחורים לא ידעו שמי שיש לו רוח הקודש, לא ימנע בעד ראייתו הרוחנית כיסוי המצח. בוקר אחד רבי מיכאל ניגש אל בחור ואמר לו, זה לא יעזור לך שאתה מכסה את המצח אתמול שיחקת עם חבריך, משחק כעין מונופול שמרוויחם בו בנינים (הרב וואזנר הזכיר את שם המשחק, וצורת המשחק בהונגרית), דע לך ששיחקת את מזלך, מזלך היה במשך החיים להרוויח כמה בנינים באמת, ואתמול הרווחת אותם בצורה מדומה. ❖

שהרי חכמה זו הוזכרה בחז"ל, ומשמע בזהר שאפשר לבדוק גם על תועלת גשמית שתבוא על האדם לעתיד, כגון אם יצליח בסחורה וכדומה. וצריך עדיין ישוב. ומוסיף שם, הרי מפורש בזהר ובקדמונים שזה סתרי תורה, ואוי לנו שכיום מתעסקים בחכמות אלו בראש כל חוצות ואפילו ילדים קטנים כבר בקיאים בקווי כף היד.

יש מחשיבים חכמה זו לאחד מענפיה של הקבלה המעשית, אשר גדולי ישראל לדורותיהם הזהירו שיש להתרחק מהשימוש בה, וכל ענייני קבלה מעשית טעונים זהירות מרובה, ואינם נעשים אלא על ידי המוסמכים לכך.

מקורות: חלק ניכר מהחומר, מתוך הספרים - **וישב הים** (סימן יג) להג"ר **יעקב משה הלל שליט"א**, **'דור המלקטים' להרב סטילרמן שליט"א**.

תואר פניו של משה רבינו...

6. סיפור נורא!

ידוע המעשה המופלא המובא **בתפארת ישראל** (בפירושו על המשניות מסכת קידושין פרק ד יבין סוף אות עז) על המשנה טוב שברופאים לגיהנם. פירש שאין זה גנאי לרופא רק שבח הרופא המומחה, והוא לפי מה שנמצא כתוב דבר נחמד כאשר הוציא משה את בני ישראל ממצרים שלח מלך ערבי צייר מומחה לצייר תמונת משה. וכל החכמים אמרו שהציור מורה שאדם זה רע מעללים, בגאות וחמדת הממון ובשרירות הלב, ובכל חסרונות שבעולם, והמלך בזעמו הרג את הצייר, והגיע למשה וראה שאכן הציור אמיתי, ושאלו היתכן? והשיב לו משה שיש לו טבע רע בעצם, רק שתיקן את עצמו ונהפכו לו המידות הטובות לטבע שני. (יש גורסים שהמלך שלח עוד צייר אל משה והוא בעצמו דיבר עם משה, וכן יש גורסים שהמלך לא הרג את הצייר.)

מעשה זה אנו לומדים, שגם כאשר טבע האדם מוכיח לרע, עדיין בכוחו ובבחירתו לשפר את עצמו (ח.ז.).

7. מקורות תורניים

במדרש רבה על הפסוק **כל שְׁלֵטֵי הַגְּבָרִים** (שיר השירים ד, ד) כותב, שזה בא לרבות מי ששולט ביצרו ומתגבר עליו, כמשה רבינו, ודוד, ועזרא, שכל הדור נתלה עליו.

בילקוט שמעוני (בהעלותך רמז תשל"ט) מקשה רבי יוסי, על הפסוק 'והאיש משה ענו מאד', והרי כתוב שאמר משה 'והנה קמתם תחת אבותיכם תרבות אנשים חטאים'? ומתרץ ש'משה קשה היה, אלא שהיה שולט ביצרו'.

בשיטה מקובצת (סוף פרק ג' דנדרים) מביא בשם הרא"ם מעשה בחכם אחד ששלח דמות פרצופו, לחכם אחר שידע בחכמת הפרצופין, והתחבא מפני הפחד להשיב על אותו פרצוף. כששאלוהו למה התחבא השיב שאותו הפרצוף אדם רע שאין כדמותו, חמדן ונואף וליסטים ואי אפשר להסתכל עליו. והשליח פחד לשוב אל החכם, עד ששלח לו שלא יפחד ממנו וסיפר לו כל מה שמע וענה שבוודאי אין חכם כמו אותו בעל חכמת הפרצוף, כי הכל אמת, שיצרי מגרה בי ומסית אותי לעשות כל זאת, אבל החכמה שבי מונעת אותי מכל זה. והחכמה תעוז לחכם להדריכו בדרכי יושר.

האור החיים (דברים פרק ל"ג פסוק א' ד"ה עוד נתכוון, ליקוטי הערות שם) אומר על הפסוק איש האלקים, שהכוונה בפסוק הזה להעיד על משה רבינו, שכל מה שהיה חזק במדות טובות כפי שידוע עליו, זה היה רק בגלל שהיה ירא מאלקיו, אבל טבעו לא סייע לו בזה, וכמו שכתוב בגמ' (יומא דף כב:) על שאול שמחמת טבעו נענש אפילו על דבר אחד ודוד לא נענש על שתי טעויות, כי שאול היה מתון אבל דוד היה אדמוני ומהיר. וכן אצל משה, היה מקום לחשוב שהיה ענו בטבעו, וכן בכל מידותיו, ולכן העידה התורה, שכל גדולתו ומעלותיו, היו בגלל היותו ירא אלקים. וכך כותב הג"ר **יוסף פאלק תלמיד החתם סופר**, שכל מעלת ענוותו של משה היתה, מחמת שהיא היתה מכח יראתו. ואם לא כן, אין בזה גדולה, להיות עניו מבטן ומלידה.

בספר **עין אליהו** מבאר את הפסוק לא ידון רוחי באדם שהאדם הוא בשר ואינו ראוי לחיות הרבה שנים, ומכיוון שמשבר כוחותיו, כמו שמצאנו במשה רבינו, ומר עוקבא, ששיברו כוחותיהם הרעים וזכו לקבל את התורה, לכן נהיו ימיו מאה ועשרים שנה.

ידוע דברי **הבעש"ט** הובאו בספר **דגל מחנה אפרים** שפירש בזה את הגמ' בבכורות 'משה רבכם קוביוסטוס היה או גונב נפשות'. ובני ישראל 'הביטו אחרי משה' וחשדו אותו באשת איש, כי משה נולד בבחינת רשע גמור עם כל המידות הרעות, אבל הוא היפך ושיבר אותם והכניס עצמו רק במידות טובות.

וכך כתוב בספר **פורת יוסף** ששורש כל המידות הרעות הוא לב רע והלשון היא קולמוס הלב וכשיש כבד פה וכבד לשון זה בא מכבודות הלב בגלל שהוא רע וכאשר הפך את טבעו ממידות רעות למידות טובות גם ליבו השתנה ללב טוב והיה צריך להיות שלא יהיה כבר כבד פה ולכן לא רצה ללכת אל פרעה כי כיון שהיה עדיין כבד פה סימן שעדיין היה בו פחיתותו וענה לו ה' שמה שלא תיקן את כבודות פיו היא כדי להראות שאפשר להיוולד עם לב רע ולשנות אותו לטוב.

וכן מובא בספר **זוהר חי להרבי מקאמרנא בשם הראב"ד**, על חוזה בכוכבים שאמר לצדיק אחד, שהוא נואף ורוצח. וענה הצדיק שלא עשה כך במעשה, אלא שהיה לו צער לזה, אבל דחה אותו בכח התורה והמצוות.

ובשבט מוסר מביא על אריסטו, שבא לעירו חכם אחד, ושלח לו אריסטו, את שירטוט ידו על שעוה, שיאמר אם הם טובים או רעים, ואמר החכם, שאדם זה רצחן ורשע וידו בכל העבירות, אבל גם חכם מאד. והשיב שהכל אמת, כי מזלו מחייב עליו כך, אלא שחכמתו גוברת עליו ומבטלתו.

8. לא היה ולא נברא – טענות המכחישים

המגיד מווילקומיר רבי חיים יצחק אהרן רפפורט כתב קונטרס מיוחד **כליל תפארת**, לסתור את דברי התפארת ישראל, בו הוא טוען:

א. שהמעשה סותר עדות התורה (שמות ב' ב') **וַתַּהַר הָאִשָּׁה וַתֵּלֶד בֵּן וַתִּקְרָא אֹתוֹ כִּי טוֹב הוּא, ופירש רש"י כשנולד נתמלא הבית כולו אורה.**

ב. כתוב בגמרא ובזוהר שלא זזה ממנו שכינה ורוח הקודש, ועמד בצדקתו מתחילה ועד סוף. ואדרבה לכן כתבה תורה 'כי טוב הוא', ולא כתבה חסיד או קדוש, כדי שלא יוציאו עליו דיבה שהיה מתולדתו מלא מידות רעות, אלא היה בתכלית הטוב מילדותו.

לכן ברור שהמכתב שמצא התפארת ישראל לא נודע מי כתבו, וחירף את קדושת השם וקדושת ישראל, ומסיק שהמכתב זיוף מוחלט וגם מינות נזרקה בו, ולכן מצוה לכל מי שיש לו משניות עם תפארת ישראל למחוק קטע זה מהספר. והתקיף את ספר עין אליהו שהעתיק את המעשה מספר תפארת ישראל, כאילו היה לזה מקור בחז"ל.

ג. המהרי"ל דיסקין זצ"ל (י.ב.) (שם בקונטרס כליל תפארת פרק ו') כותב שמעשה זה לא היה ולא נברא, שלא יתכן שמשה 'איש האלקים' יהיה לו פרצוף של אדם רשע. והרי התפארת ישראל אינו מביא מקור מוסמך ורק כותב שמצא כתוב מעשה זה.

ד. אינו מובן כלל, מדוע לא בא לידי ביטוי בפניו של משה, את כל המצוות והתורה שלמד ולימד לכל ישראל, והרי חכמת הפרצוף משקפת את האדם, כפי מה שהוא עכשיו.

ה. הג"ר שמשון דוד פינקוס זצ"ל (תפארת שמשון סוף פרשת בהעלותך עמוד קכ, ועיין עוד תפארת שמשון פרשת וזאת הברכה עמוד שסה) מביא את דברי המהרי"ל דיסקין שהמעשה שקר וכזב. ומוסיף טענה להפריך את אמיתות המעשה, הרי כתוב בזוהר על הפסוק וְאַתָּה תְּחַזֵּה (שמות יח, כא) שמשה יסתכל על פני האנשים וידע מי הוא יְרֵא אֱלֹקִים וְאִישׁ אֱמֶת, ואם הקוים לא משתנים על ידי שינוי המידות, מה מועיל הבדיקה בפנים, הרי יתכן שכבר שינו מידותיהם, ונהיו אֲנָשֵׁי אֱמֶת יְרֵאֵי אֱלֹקִים, וכמו אצל משה שלא השתנו קווי פניו.

ו. כתוב בתורה, שאחרי מעמד הר סיני, היה למשה קירון פנים והיה עליו מסוה, ואיך הצייר והמלך יכלו לראות אותו.

ז. איך הצייר והמלך ראו את משה, הרי ענני כבוד הקיפו את כל מחנה ישראל, ואפילו יתרו לא יכול להכנס, כל שכן גוי פשוט (תפארת שמשון).

ח. מבואר במדרש (שיר השירים רבה א ג') שמשה רבינו בלידתו שקול כנגד שישים רבוא של ישראל ולא יתכן שנולד רשע (תפארת שמשון).

ט. דרגת משה שדיבר 'פנים בפנים' עם הקב"ה, היא מעל השגתנו, ואין זו מעלה למשה רבינו, במה שאותו גוי ראה את המידות המושחתות שעבד עליהם (תפארת שמשון). וכעין זה טען הגאון בעל האדר"ת זצ"ל שאין זה שבח על משה, שהיה בעל תשובה, אפילו שלפי ר' יוחנן זה עדיף מצדיקים גמורים, כי לא מצינו בו שום עוול כלל, ולא שייך לומר עליו ששב בתשובה, ועוד שלא נמצא לזה שום רמז בחז"ל.

י. ועוד שאין נכון לומר כאן, שבמקום שבעלי תשובה עומדים, אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד, כי נחלקו בזה ר' אבהו ור' יוחנן, והוכרע שצדיק גמור עדיף. וכל שכן באדם גדול שאינו עדיף מבעל תשובה שנאמר בגמ' כל האומר שראובן חטא וכן דוד ושלמה אינו אלא טועה, ועל כרחך שצדיקים מעלתם גדולה מבעלי תשובה וכל שכן משה רבינו.

יא. ועל הראיה מהמדרש שמשה ודוד שלטו ביצרם, הרי עזרא הושווה להם, ועליו לא מצינו שום עוון, אלא הכוונה לצדיק בדורו.

יב. על עצם הפולמוס האם המעשה אמת או שקר, השיב הגר"ח קנייבסקי שליט"א (קובץ ניצוצי אש עמוד תתס"ד אות נ"ה), מעין סיפור זה מובא בשטמ"ק (סוף פרק ג' דנדרים) על 'חכם אחד', וייחוסו למשה רבינו לקוח מן הגויים. והוסיף, אם היינו מוצאים זאת בחז"ל, לא היה לנו שום קושי להבין את הדברים, אבל אין אנו יכולים לייחס למשה רבינו דברים שכאלו, המשוללים יסוד בדברי חז"ל.

9. ישובים לקושיות

א. מה שכתוב כי טוב הוא היינו, שיש לכל אחד חומר וצורה וגם נשמה, ולכן יכול להיות אחד שנולד עם מזג רע ומידות רעות, ויש בו נשמה גבוהה ורוח הקודש. וכמו שכתוב על רבה שנולד במזל מאדים, והפך מידותיו להנהיג ולייסר את התלמידים, ואין זה שייך לצורת האדם.

ב. מה שלא השתנו שרטוטי פניו בשינוי מידותיו, זה מפני שאמנם היה 'כבד פה', אבל ה' לא רצה לתקן את כובד לשונו, כדי שיראו כולם את משה, שנולד במזג רע ובכל זאת זכה לדרגתו, על ידי עבודתו, וגם כלפי צורתו ושרטוטי פניו, עשה ה' ככה, כדי שכולם ידעו וילמדו ממנו.

ג. ועל מה שאי אפשר להיכנס לענני הכבוד, הרי היו פעמים שהם היו מחוץ לענן, כי יש אומרים שהעננים באו אחרי שעברו את ים סוף, וכן במלחמת עמלק וסיחון ועוג, שיצאו מחוץ לענן, וכן לאחר פטירת אהרון שנסתלקו, עד שחזרו בזכות משה, וכן מ"ז בתמוז שחטאו בעגל, עד יום הכיפורים בבניין המשכן, וכהרמב"ן שחולק על רש"י שמשה היה כל אותו הזמן באוהל מועד, וכן כשהלכו לקנות מתגרים גויים, או להיפנות, יצאו מהעננים, וכן שבט לוי יצאו מהענן, למול במקום שיש רוח צפונית, ולכן לא קשה.

ד. ומה שהצייר הסתכל על משה, יתכן שזה היה לפני המ' יום השלישיים, שזכה לאור הפנים. ועוד שיש אומרים שהמלך לא בא אל משה, אלא חכם אחד הסביר לו זאת. ועוד שמשמע שיכלו להסתכל על משה, אלא שהיו מזדעזעים, וכן הוא בענוותו שם מסוה.

10. לסיום

מהלך מחודש כותב הג"ר יוסף זכריה שטערן זצ"ל (שו"ת זכר יהוסף חלק ד' מאמר תהלוכות האגדות פרק ט') שכל דברי המעשה אינו אלא דרך משל ומליצה, להמתיק הדברים, לצייר, כאלו היה הענין בפועל, ולסדר אותו בדרך ספור. וכעין משלי שועלים של רבי מאיר (סנהדרין לח.) והרבה כיוצא בו, וכמו שלא יסתפק שום אדם, בספורי הארי והדוב, שהיה כן במציאות, ורצה להגדיל את מעלת בחיר האדם, שרק מצד קדושתו הגיע למדרגתו, ולהראות בזה מוסר השכל, שביד כל אחד להגיע למדרגה גדולה, אף שלא נולד מצד הטבע להיות כך במעשיו, וכך דרך חז"ל תמיד, בכמה משלי מוסר, לסדרם בדרך סיפור, שלא עלה בדעתם שיסתפק בהם שום אדם משכיל, להבינם כפשוטו. ולפי דבריו מיושב כמעט כל הקושיות.

מאמר מקיף ומרתק על נושא 'משה רבינו וצורתו הקדושה' מאת הרב זאב אהרן טעלרר מופיע בקובץ בית וועד לחכמים (עמוד שפח ואילך, חלק שערי ועד טוב) שם מביא את מעשה המלך והצייר, וחלק ניכר מהמובאות הנ"ל מקורם במאמרו הנפלא.

סיכום הגיליון:

11. דינים העולים

חכמת היד והפרצוף; יש לה מקורות קדומים בכתבי הקודש. עסקו בה - תנאים, אמוראים ראשונים, ואחרונים, וגם בזמננו יש מומחים המכירים חכמה זו. מפורש בקדמונים שחכמה זו היא בכלל סתרי תורה ואין מוסרים אלא למי שיש בו חמשה דברים א. שר חמשים. ב. נשוא פנים. ג. יועץ. ד. חכם חרשים. ה. ונבון לחש.

בירור עתידות על ידי חכמת היד והפרצוף; יש אוסרים בתוקף. יש מתירים בתנאי שהאדם אינו מקבל בדעתו שכך יהיו העתידות, ומכל מקום אינו ראוי.

תואר פני משה: התפארת ישראל מביא מעשה, שחכמי הגויים קבעו שמשה רבינו היה בטבעו היה בעל מדות רעות, אלא שתיקן את עצמו. אולם לדעת המהרי"ל דיסקין מעשה זה לא היה ולא נברא. ❖

הגיליון מוקדש לעילוי
נשמת האשה החשובה
מרת מלכה בת רבי חיים
ע"ה נלב"ע יח אב
ת.נ.צ.ב.ה.

נייד: 052-7687405 | פקס: 02-6507823 | 5047867@gmail.com

הנושא לשבוע הבא;
הטבת חלום – גיליון נושא
אפשרות להנצחה; לע"נ, לרפו"ש, לישועה, וכדומה!
ניתן לשלוח - רעיונות ותיקונים, הוספות והערות, להגדיל
תורה ולהאדירה.

אפשר לתרום עבור הוצאת הגיליונות בעמדות
הממוחשבות של 'נדרים פלוס' ו'קהילות' ברחבי הארץ,
תחת המדור 'קופות נוספות' לפי החיפוש: 'עומק הפשט'.
וכן בקו הצדקה 073-2757000 יש להקיש עבור קוד 1529.

ניתן להשיג
חוברת
'יציאה לחוץ לארץ'
(גיליונות 75-72)
המחיר 2 שקל

עומק הפשט

בס"ד, יום ג' פרשת שופטים ל' אב תשע"ז,
גליון נושא.

גליון נושא:

דיונים אקטואליים בסוגיות הנלמדות, לעורר לב
המעיון, ואין לסמוך על הדברים הלכה למעשה.

הטבת חלום

אחד משישים לנבואה

משמעות החלומות והיחס אליהם, דורשת עיון מעמיק, האם צריך לחשוש ולהתחשב בהם, או לא. מצינו חלומות שהם 'אחד משישים בנבואה', ומאידך ישנם 'חלומות שוא'.

כנבואה: מצד אחד, מקרא מלא בספר איוב "בַּחֲלוֹם חֲזִיוֹן לַיְלָה בְּנִפְל תִּרְדָּמָה עַל אַנְשִׁים בְּתַנּוּמוֹת עָלֵי מִשְׁכָּב, אִזּוּ יִגְלֶה אֶזְזוֹן אַנְשִׁים וּבְמִסְרָם יִחְתָּם". ופירש במצודות, שהקב"ה מראה לאדם בחלומו, דברים הדומים למה שנגזר עליו בשמים, כדי שיחזור בתשובה.

ובגמ' (ברכות נז:): כתוב, שחלום אחד משישים לנבואה. עוד אמרו בגמ' (ברכות נה.) שהפסוק 'וְהָאֱלֹקִים עֹשֶׂה שְׂיִרְאוּ מִלְּפָנָיו' (קהלת ג, יד), אמר רבי יוחנן, זה חלום רע', ופירש רש"י שמיראת החלום ישוב ויכנע. ועוד אמרו שם (ברכות נה:): שאין מראים לאדם טוב חלום טוב, ופירש רש"י כדי שעל ידי החלום הרע ידאג ולא יחטא, וגם שיכפר לו עצבונו. ומבואר כי תכלית החלומות כדי לאותת לאדם לחזור בתשובה. ועוד אמרו שם, כי 'חלום טוב צריך רחמים', ופירש רש"י דהיינו שצריך לבקש רחמים שיבואו חלומות טובים, לפי שהם בידו של הקב"ה, ואין הם יכולים לבוא אלא ברשותו.

1. נחלמות השוא ידברו

שוא: מאידך בהמשך הגמ' בברכות (נה:): מובא כי יש חלומות אשר אינם אלא דברי שוא כמסופר על שמואל כשראה חלום רע, אמר וְחַלְמוֹת הַשְּׂוֹא יִדְבְּרוּ (זכריה י, כ). וכשראה חלום טוב אמר, וכי חלומות השוא ידברו, והרי כתוב (במדבר יב, ו) בַּחֲלוֹם אֲדַבֵּר בּוֹ. וכן רבא שאל סתירה מהפסוק בַּחֲלוֹם אֲדַבֵּר בּוֹ, ומאידך כתוב וְחַלְמוֹת הַשְּׂוֹא יִדְבְּרוּ. ותירץ, כאן על ידי מלאך, וכאן על ידי שד. ומובא בגמרא שם, כי 'אין מראים לו לאדם, אלא

פנינים

ניתוק הנשמה מהגוף

שינה: הסבר לגילויים הנבואיים באמצעות החלומות, מבאר הרמח"ל בספרו דרך ה', כי בזמן השינה האדם מתנתק מהחומר הגשמי, ובשל כך יש לחלק הנפשי שבאדם "עסק וענין עם הרוחניים".

גם בשו"ת התשב"ץ מבאר את הסיבות "המחקריות" מדוע חלק מהחלומות "צודקים", וחלק לא.

דבר נורא, כתב באורחות צדיקים (שער האמת), לפי שאין כל המחשבות אמת, על כן אין כל החלומות אמת. ומי שמרגיל עצמו שיהיו כל מחשבותיו אמת בחינת וְדַבֵּר אֱמֶת בְּלִבְבוֹ (תהלים טו ב), גם בלילה יראה מראות אמת וידע העתידות כמו המלאכים עכ"ל.

וכתב על כך במכתב מאלהו (חלק ד' עמוד קסד) מכאן שכערך אמיתת מחשבותיו ביום כך יהיו חלומותיו אמת בלילה, וכשיפשפש במעשיו ידע את ערך חלומו. ואם יתחזק האדם זמן רב במדת האמת, ואחר כך יתפלל על חלום לברר האמת, אפשר שיסייעו לו מן השמים להשיגו.

מכירת חלום: כתב בספר חסידים כי רשאי למכור חלום רע לנכרי, ויועיל לו להינצל מרוע החלום, כי רעת החלום תעבור ותתקיים בקונה, ומביא שם מעשה שכן היה. ❖

ואלא

מהרהורי לבו, ופירש רש"י שהרהורי ליבו היינו מה שהוא מהרהר ביום. ועוד אמר רבי יוחנן (ברכות נה.) בשם רבי שמעון בן יוחאי, כמו שאי אפשר לבר של תבואה בלי תבן, כך אי אפשר לחלום בלא דברים בטלים.

וכתב בספר שיח תפילה (שער י דברי חלומות) שמצינו חילוק בין כמה סוגי חלומות; א. חלום שבא מהרהורי לבו של אדם, אין בו ממש. ב. חלום שהוא מעין נבואה, הוא אמת. ג. חלומות שהולכים לפי הפתרון. ד. חלומות שמתקיימים בכל אופן.

2. הטבת חלום בפני שלשה

דבר מצוי הוא, שחולמים בלילה חלומות לא נעימים, המבשרים על צער, חולי או מוות רחמנא ליצלן, או חלומות אחרים, שחז"ל קיבלו שהם צריכים תיקון כמבואר בשו"ע (סימן רפח סעיף ה), וקמים בבוקר בהרגשה עגומה, שהרי יש חלומות שמתקיימים, בבחינת 'אחד משישים בנבואה'.

הרבה שקדו חז"ל על תיקון החלומות הרעים, והקדישו לזה סוגיא ארוכה בגמ' בפרק הרואה (ברכות דף נה. ואילך) ועוד כמה מקומות בש"ס, ואף השו"ע דן בשלושה מקומות (או"ח סימנים קל, רכ, רפח) בעצות העיקריות 'להיטיב' את החלומות, כפי שנאמרו בסוגיות הגמרא והראשונים.

העצה הראשונה בגמ' (ברכות נה:) הובא בשו"ע (סימן רכ) ובפוסקים, הרואה חלום ונפשו עגומה עליו, יטיבנו בפני שלושה אוהביו, ויאמר להם, 'חלמא טבא חזאי' והם יאמרו לו טבא הוא וטבא ליהוי.

ובאמת צריך להבין, מה סוד כוחה של 'הטבת החלום', להפוך חלום רע לטוב. והדברים מתבארים על פי הגמרא בברכות (שם) "כל החלומות הולכים אחר הפה", והיינו שהפתרון משפיע על הגשמת החלום לטובה. ומטעם זה,

סדר הטבת חלום

הרואה חלום ונפשו עגומה עליו יטיבנו בפני ג' אוהבין אותו ואפילו הדיוסות, יפה תענית ותשובה עמו לבטל חלום רע, ודוקא בו ביום, ומכל מקום אין מחויב להתענות אלא היא רשות, חלום טוב יספרנו לאוהביו ויזכרונו כדי שיתקיים אבל חלום רע ח"ו אין לספרו ואין לזכרו:

בתחלה יאמרו המטיבין להתחלם פסוק זה:

הלא לאלהים פתרונים ספרו נא לי:

החולם אומר ג"פ רצופים: **חֲלֵמָא טְבָא חֲזַאי:**

והמטיבין עונים ג"פ: **חֲלֵמָא טְבָא חֲזַיְתָא:**

ומסיימים ועונים פ"א:

חֲלֵמָא דִּידָךְ טְבָא הוּא וְטְבָא לְהוּי, רַחֲמֵנָא לְשׁוּנָה לְטַב, שְׁבַע זְמַנִּין לְגַזְרֵי עֲלֵה מִן שָׁמַיָא דְלְהוּי טְבָא וְנִהְיֵי טְבָא, טְבָא הוּא וְטְבָא לְהוּי:

בשעה שמטיבין לו יתוודה החולם ויאמר:

הַטְּאִיתִי, עֲוִיתִי, פְּשַׁעְתִּי, עֲבַרְתִּי עַל מִצְוֹת עֲשֵׂה וְעַל מִצְוֹת לֹא תַעֲשֶׂה:

אחר כך חוזר החולם ואומר ג"פ חלמא וכו' והמטיבין עונים ג"פ חלמא וכו' ופ"א חלמא דידך וכו', ככה יאמרו החולם והמטיבין זה הסדר עד שנמצא החולם אומר כ"א פעמים חלמא טבא חזאי וכן המטיבין:

ואחר כך יאמרו המטיבין ג' הפכות וג' פדיונות וג' שלומות והחולם אומר עמהם בלחש:

הַפְּכֵת מִסְפְּדֵי לְמַחֹל לִי, פִּתְחֵת שְׁקִי וְתִאֲזַרְנִי שְׁמַחֵת: אִז תִּשְׁמַח בְּתוֹלָה בְּמַחֹל, וּבְחָרִים וְזִמְנִים יִחְדוּ, וְהַפְּכֵת אֶבְלָם לְשִׁשׁוֹן וְנַחֲמָתִים וְשִׁמְחָתִים מִיּוֹנָם: וְלֹא אָבָה יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לְשַׁמֵּעַ אֶל בְּלַעַם, וַיַּחֲפֵךְ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ לָךְ אֶת הַקְּלָלָה לְבִרְכָה, כִּי אָהַבְךָ יְהוָה אֱלֹהֶיךָ:

פְּדָה בְּשָׁלוֹם נַפְשִׁי מִקֶּרֶב לִי, כִּי בָרַבִּים הָיָה עֲמָדִי: וַיֹּאמֶר הָעַם אֶל שְׂאוֹל הַיּוֹנָתָן יְמוֹת, אֲשֶׁר עָשָׂה הַיְשׁוּעָה הַגְּדוֹלָה הַזֹּאת בְּיִשְׂרָאֵל, חֲלִילָה, הִי יְהוָה אִם יִפֹּל מִשְׁעַרְתֵּי רֹאשׁוֹ אֲרֻצָּה, כִּי עַם אֱלֹהִים עָשָׂה הַיּוֹם הַזֶּה, וַיַּפְדּוּ הָעַם אֶת יוֹנָתָן וְלֹא מָת: וּפְדוּנֵי יְהוָה יִשְׁבוּן וַיָּבֹאוּ צִיּוֹן בְּרִנָּה, וְשִׁמְחַת עוֹלָם עַל רֹאשָׁם, שִׁשׁוֹן וְשִׁמְחָה וְשִׁיגוֹ וְנִסּוֹ וְגִזְוֹ וְנִחְמָה:

בּוֹרָא נִיב שְׁפָתַימֵי שְׁלוֹם, שְׁלוֹם לְרַחוּק וּלְקְרוֹב אֲמַר יְהוָה וּרְפָאִיתִיו: וְרוּחַ לְבָשָׂה וְשִׁשׁוֹן אֶת עַמְּשֵׁי רֹאשׁ הַשְּׁלִישִׁים, לָךְ דְּוִיד וְעַמְּךָ בֵּן יִשִׁי שְׁלוֹם, שְׁלוֹם לָךְ וְשְׁלוֹם לְעוֹזְרֶךָ כִּי עֲזָרְךָ אֱלֹהֶיךָ, וְיִקְבְּלֵם דְּוִיד וַיִּתְּנֵם בְּרֹאשֵׁי הַגְּדוּד: וְאֲמַרְתֶּם כֹּה לְחַי, וְאָתָּה שְׁלוֹם וּבִיתְךָ שְׁלוֹם וְכֹל אֲשֶׁר לָךְ שְׁלוֹם: יְהוָה עוֹ לַעֲמּוֹ וַתֵּן, וְיְהוָה יְבָרֶךְ אֶת עַמּוֹ בְּשָׁלוֹם:

החולם אומר: **יְהוָה שְׁמַעְתִּי שְׁמַעְךָ יְרֵאִיתִי:**

ומטיבין לו: **יְהוָה פָּעֲלָךְ בְּקֶרֶב שָׁנִים תְּנִיחוּ בְּקֶרֶב שָׁנִים תוֹדִיעַ בְּרוּיָה רַחֵם תְּזַכְּרוּ: ככה יאמרו ג"פ:**

החולם אומר: **שִׁיר לַמַּעֲלוֹת אֲשָׁא עֵינֵי אֶל הַהָרִים מֵאֵין יְבוֹא עֲזָרִי: עֲזָרִי מֵעַם יְהוָה עָשָׂה שְׁמַיִם וָאָרֶץ:**

ומטיבין לו: **אֵל אֵל יִתֵּן לְמוֹט רִגְלֶךָ אֶל יְנוֹם שְׁמֶרְךָ: הַנָּה לֹא יְנוֹם וְלֹא יִישָׁן שְׁמֶר יִשְׂרָאֵל: יְהוָה שְׁמֶרְךָ יְהוָה צִלְּךָ עַל יַד יְמִינֶךָ: יוֹמָם הַשֶּׁמֶשׁ לֹא יִכְבֶּה וְרַחַת בְּלִילָה: יְהוָה וְשְׁמֶרְךָ מִכָּל רָע וְשִׁמֵּר אֶת נַפְשֶׁךָ: יְהוָה וְשִׁמֵּר אֶתְּךָ וּבּוֹאֵךְ מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם: ככה יאמרו ג"פ:**

החולם אומר: **תוֹדִיעֵנִי אֲרַח הַיָּם:**

ומטיבין לו: **שְׁבַע שְׁמַחוֹת אֶת פְּנֵיךָ נַעֲמוֹת בְּיַמִּינֶךָ נַחֵם: ככה יאמרו ג"פ:**

החולם אומר: **וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר, דַּבֵּר אֶל אֶהֱרָן וְאֵל בְּנָיֵי לְאֹמֶר כֹּה תִּכְרַבּוּ אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲמֹר לָהֶם:**

ומטיבין לו: **וַיְבָרֶכֶךָ יְהוָה וַיִּשְׁמְרֶךָ: יֵאָר יְהוָה פְּנֵי אֱלֹהֶיךָ וַיִּחַנֶּךָ: וַיֵּשֶׂא יְהוָה פְּנֵי אֱלֹהֶיךָ וַיִּשֶׂם לָךְ שְׁלוֹם: וְשָׁמְו אֶת שְׁמִי עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאֲנִי אֲבָרְכֶם: ככה יאמרו לו ג"פ:**

(כתב הב"י בשם ר"י החסיד, אל יאמר לך אכול בשמחה לחמך שהוא ר"ת אבל, אלא כך אומרים לו לך בשמחה אכול לחמך, ע"כ).

ואח"כ יאמרו לו: **לָךְ בְּשִׁמְחָה אֲכֹל לְחֶמֶךָ וְשִׂתָּה בְּלֵב טוֹב וַיִּגַּד כִּי כָבֵד רַצְיָה הָאֱלֹהִים אֶת מַעֲשֵׂיךָ:**

יתן לצדקה ויאמרו לו המטיבין: **וְתִשׁוּבָה וְתַפְּלָה וְצַדִּיקָה מַעֲבִירִין אֶת רֹעַ הַתְּגוּרָה, וְשְׁלוֹם עֲלֵינוּ וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל אֲמֹן: סִימָן טוֹב וּמְזִל טוֹב יִתִּיה לָנוּ וְלְכָל יִשְׂרָאֵל אֲמֹן:** עמוד מס 588 זמירות לשבת עם ילקוט עיר התמרים: לקט חיבורים (1) הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

כאשר היה מתעורר שמואל לאחר שחלם חלום רע, היה אומר 'יְחַלְמוֹת הַשָּׁאֵן יִדְבְּרוּ (זכריה י' ב'), וכשהתעורר לאחר שחלם חלום טוב היה אומר: "וכי החלומות שוא ידברו, והכתיב בַּחֲלוֹם אֲדַבֵּר בּוֹ (במדבר יב ו). וביאר המהרש"א (שם) "ואין זה דבר זר לקבל כי כמו שמצינו שיש כח בנפש האדם לפעול ב'עין טובה' לטוב, כדכתיב טוב עֵין הוּא יְבָרֵךְ, וכן להיפך בעין רעה כבלעם, וכדומה בדיבור קל, כמו שאמרו בגמרא 'אל תהי ברכת הדיוט קלה בעיניך'. כך גם ניתן כח לפה, להוליך החלום כפי פתרונו. הרשב"א (סימן תח) מפרש את יסודות הדברים, שהשפעת פתרון החלומות על התגשמותם, נובע מכח "סגולות" ו"דברים נעלמים שלא נתבארה לנו סיבתם".

ומכיון שיש כח לפתור את החלומות לטובה, כאשר בא 'להיטיב' את החלום בפני שלושה אנשים, ואומר להם "חלמא טבא חזאי", והם משיבים לו "טבא הוא וטבא להוי", הם הופכים בכך את החלום מרע לטוב.

פתרון לטובה: דרך נוספת להטבה, שיספר לתלמיד חכם את חלומו, ויפתור לו אותו לטובה. וכתב בספר משנת החלומות (סעיף יב) שזה בתנאי שהפתרון הולם את החלום, ויתקבל על לב החולם.

דיני הטבת חלום - מפורשים בשו"ע (סימן רכ סעיף א) ובמשנה ברורה (שם). והשו"ע כתב שיטיב את החלומות בפני שלושה שאוהבים אותו. ובשו"ת תשובות והנהגות (חלק ב' סימן רנו) הביא שהגר"ז מבריסק נהג להקפיד מאד על כך שיהיו אוהביו. וכתב עוד, שהיה מיטיב בפני בניו, היות ואין ענין שלא להיטיב את החלומות בפני קרוביו, כי השלושה שמיטיבים, אין הם בגדר 'בית דין'. וכתב המשנה ברורה (ס"ק כ) "טוב שייטיב בשחרית, כי זריזין מקדימין למצוה". ועוד כתב (שם ס"ק ג) שמצוה להיות בין השלושה שמיטיבים, מפני שמשיב את נפשו בזה.

עיי' בספר משנת החלומות הלכות הטבת חלום, ובספר שיח תפילה (שער י' דברי חלומות אות ח-ט) ובפסקי תשובות (סימן רכ אות ג) סיכום הדינים; בפני מי מטיבים את החלום, נשים בהטבת חלום, הטבת חלום בשבת, חלם חלום רע על חברו מי מטיב את החלום. ועוד.

3. תפילה

בהמשך הסוגיא בברכות יש דרך נוספת להטבת חלומות, למי שראה חלום ולא ידע מה ראה, יעמוד לפני הכהנים כשנושאים את כפיהם ויאמר כך: "ריבוננו של עולם אני שלך וחלומותי שלך, חלום חלמתי ואיני יודע מה הוא, בין שחלמתי אני לעצמי, ובין שחלמו לי חברי, ובין שחלמתי על אחרים, אם טובים הם, חזקם ואמצם כחלומותיו של יוסף, ואם צריכים רפואה, רפאם כמי מרה על ידי משה רבינו, וכמרים מצרעתה, וכחזקיהו מחליו, וכמי יריחו על ידי אלישע, וכשם שהפכת קללת בלעם הרשע לברכה, כן הפוך כל חלומותי עלי לטובה". ומסיים יחד עם הכהנים, כדי שהציבור יענה אמן. או שיאמר 'אדיר במרום' כמודפס בסידורים, בברכת שים שלום.

והקשו תוס' (סוטה דף מ. ד"ה כל) איך התיירו לומר תפילה, בשעה שהכהנים מברכים, 'כלום יש לך עבד, שמברכים אותו ואינו מאזין?' ותירצו, משום סכנה התיירו, שמא חלום מסוכן הוא שצריך הטבה, וכמו שהתיירו להתענות בשבת, תענית חלום.

באופן אחר מתרץ הבית יוסף (או"ח סוף סימן קל) בשם שו"ת מהרי"ל (סימן קמח) שבכך שמראה עצמו שמקבל את ברכת כהנים, נחשב שמקשיב לו, ולכן אמר לו, שיתקיים בו ברכת כהנים, ויתהפך חלומו. וביאר הבית יוסף: שיש לברכת כהנים כח, לתקן חלום רע, וכשמתפללים על החלום באותה שעה, הוא נחשב מענין ברכת כהנים, ונקרא 'עבד שרבו מברכו, והוא מאזין לו ומסביר לו פנים'.

בשו"ע (או"ח סימן קל) **וברמ"א** (סימן קכח סעיף מה) מביאים את דיני אמירת 'ריבוננו של עולם' בנשיאת כפים, ובמשנה ברורה ובביאור הלכה כתבו שזמן אמירת ה'ריבוננו של עולם' בברכת כהנים: ביום טוב (שרק אז נושאים כפים בחו"ל), הוא כאשר הכהנים מנגנים במילה האחרונה של כל פסוק. וכתב הג"ר יהודה טשזנר שליט"א (שיח תפילה) שבארץ ישראל שהכהנים נושאים כפיהם גם בימות החול אך אינם מנגנים את הברכת כהנים, לכן יאמר 'רבונו של עולם' בין התיבות של הכהנים. ומי שקשה לו, יאמרו בשעת הדחק עם הברכת כהנים, או כשהש"ץ אומר שים שלום [וכן כשאין נשיאת כפים, יאמר 'רבונו של עולם' בזמן שהש"ץ אומר שים שלום].

מנהג ישראל תורה

כהן שחלם חלום רע!?

שואל הג"ר יצחק זילברשטיין שליט"א (חשוקי חמד יומא דף כב:), בשלמא ישראל יכול להיטיב את החלום הרע, על ידי אמירת תפילת 'רבונו של עולם' בשעת ברכת כהנים. אך מה יעשה כהן שחלם חלום רע?

לכאורה אחרי שנשא כפיו ובירך את העם, יכול ללכת למנין אחר, לשמוע מהכהנים שם ברכת כהנים, ואז יאמר את תפילת 'רבונו של עולם'. אך מבואר בפמ"ג (סימן קכח א"א סק"ג) כשיש הרבה בתי כנסיות וכהן יוצא מאחת, אין רשאי לעמוד בשניה בשעת נשיאת כפים, ופגמא ודאי איכא, דהרואה לא ידע שכבר נשא כפיו, עכ"ל.

והנה בחידושי רב נסים גאון (ברכות דף נה:): ביאר את דברי הגמרא שברכת כהנים מועילה לבטל חלום רע, על פי דברי המדרש (שיר השירים רבה פרק ג', תנחומא נשא ס"ט, ועוד) על הפסוק הַנָּה מִטָּתוֹ שֶׁלְשָׁלְמָה, שבשישים אותיות שבברכת כהנים כל אחד מהם נזכר בו שם ד', בְּרַךְ ה', יָאֵר ה', וְשָׂא ה', והם נלחמים במזיקים שבעולם, ואפילו אם רואה בחלום חרב שחותכת את ירכו, ילך לבית הכנסת, וישמע ברכת כהנים, וינצל מכל דבר רע.

פשטות לשון המדרש, שביטול החלום רע הוא על ידי עצם הברכת כהנים, ושפיר גם חלומות הכהן נהפכות לטובה אף בלי אמירת 'רבונו של עולם' שהרי מפורש בחז"ל שגם הכהן מתברך מכח ברכת כהנים. ומובן מה שכתב בספר חסד לאלפים (תשובה ז) שחלומות הכהנים נמתקים על ידי שמברכים את ישראל, ואם ירצו יעשו סדר הטבת חלום בפני שלושה

כהן תלמיד חכם (י.ד.). הציע פתרון, להאריך בתפילת שמונה עשרה, כך שבשעת ברכת כהנים עדיין הכהן יעמוד באמצע התפילה, ויכוון עצמו שיאחז אז במקום שמותר לומר תחינות ותפילות, כגון ב'שומע תפילה' או ב'אלקי נצור', ואז יוכל לומר תפילת 'רבונו של עולם' בלי חשש פגמא.

היפוך לטובה

ביטול בששים: טעם הענין שחלום רע מתהפך לטובה בברכת כהנים, פירש בספר תורת חיים (רבי אברהם חיים שור, בבא קמא דף נה.), שברכת כהנים כנבואה, שהכהן משמיע לעם מה שצוהו ד', והשכינה שורה על הכהן כמו נביא, ולכן אסור להסתכל בכהנים בשעה שעולים לדוכן, והקב"ה מברך דכתיב וְאֲנִי אֶבְרַכֶּם (במדבר ו' כז). וכידוע כל דבר רע בטל בשישים, והרי החלום אחד משישים בנבואה, וחלום רע הוא נבואה קטנה, ומתבטל בששים חלקים של נבואה טובה וגמורה.

ולכן יפרש חלומו בסוף כל ברכה, בשעה שחל עליו נבואת הכהנים, ויאמר אני שלך וחלומותי שלך וכו', כדי שתתערב נבואתו הקטנה בתוך נבואה גמורה של הכהנים, ויתהפך לברכה. ולכן יש ס' אותיות בברכת כהנים, רמז לחלום רע נבואה קטנה, שמתבטל בששים חלקים נבואה שבברכת כהנים.

העירו (מ.ב.צ.ז.), בני אדם משקיעים כוחות גדולים לקבל 'ברכת צדיק', ובוודאי זה דבר חשוב מאוד, אך צריך לזכור שבכל ברכת כהנים מתברכים מפי הקב"ה בבחינת נבואה, ובכוח ברכה זו לבטל נבואות וגזירות רעות. ❖

4. תענית

הגמ' במסכת שבת ובמסכת תענית, אומרת 'פה תענית לחלום כאש לנעורת'. וכתב הריטב"א אם בא לו בחלום דבר שנוגע לחייו, ורואה שהוא נבהל ונפחד, צריך להתייחס אליו, כי הוא ודאי הערה מהשמים כדי שיחפש במעשיו ויחזור בתשובה. ולפיכך, ראוי לו להתענות ולחזור בתשובה. והיא מועילה לבטל הגזירה לגמרי, שלא ישאר ממנה כלום, כמו שאש מכלה צמר במהרה עד הסוף. ולפי זה ביאר הריטב"א, שלכן צריך להתענות בו ביום, כי אם יתעכב, יסור הפחד מלבנו, ולא יעשה

תשובה גמורה, וגם כדי להראות שהוא מתייחס להערה משמים, כי אם יתעכב, לא יחזור בתשובה כראוי. ולכן מותר להתענות אף בשבת, ולא עוד אלא שכל היושב בתענית חלום בשבת (עיין תוס'), קורעים לו גזר דין של שבעים שנה. אמנם המתענה בשבת, צריך להתענות תענית נוספת לאחר השבת, לכפר על מה שביטל עונג שבת בתעניתו.

וכתבו הפוסקים בענין זה שמי שלא מקפיד, לא מקפידים איתו, ולא יתענה, אלא עדיף להרבות בתורה ובמצוות, מלעשות צומות וסיגופים. והוסיפו שלתענית זו אין צריך קבלה מבעוד יום, אלא יתענה בו ביום. ובשבת, רק אם נפשו עגומה עליו ביותר יצום, ואחר השבת יצום עוד יום אחד, על כך שביטל עונג שבת.

ומבואר שעיקר התענית חלום היא לעורר את האדם לשוב בתשובה, שאז יכופרו עוונותיו, ויקרע גזר דינו הרע שבישרוהו בחלומו. וכן הביא המשנ"ב בשם הספר חסידים שתענית מועיל דווקא כשעושה תשובה עמו. כמו קרבן על חטא, שאינו מועיל בלי תשובה, שנאמר (משלי כא כז) זָבַח רְשָׁעִים תוֹעֵבָה.

ומכל מקום כתב (הרשב"א בתשובה סימן קלב) שתענית חלום אינה חיוב אלא רשות, וכן פסק המשנ"ב.

בספר משנת החלומות כתב עוד דרכים להטבת חלומות; יחזור בתשובה, ירבה בצדקה, תענית דיבור, טבילה במקוה, עשיית כפרות, ימנע מסיפור החלום, מי שלא מקפיד על החלומות הרעים ואינו חושש מהם, אין מקפידים איתו מן השמים, ואין לו לירא מהם.

5. היחס לחלומות ותקנתם בזמנינו

בלשון הגמרא והשו"ע מבואר שהטבת חלום ותענית, היא רק למי 'שנפשו עגומה עליו', והריטב"א כתב שחלום שמפחידו ומצטער עליו צריך לתקנו. כלומר שמזלו מרגיש, שיש בחלום הזה ממש. ומוסיף בספר שיח תפילה (הערה 54) במה שמצוי שאנשים אינם רגועים, כי חלמו חלום ואינם יודעים האם צריך להיטיב את חלומם, והכלל בזה, שצריך שחלומו יהיה כמו החלום של פרעה מלך מצרים, שכתוב בו (ריש פרשת מקץ) וַיְהִי בַבֶּקֶר וַתִּפְּעַם רֹחוֹ. ופירש רש"י מקשקשת בתוכו כפעמון. הרי לנו שרק מי שאין מנוחה לנפשו, צריך לתקן את החלום, שאז זה בחינת נבואה.

וכתבו האחרונים שאנשים חלושים לא יצומו, אלא יפדו עצמם בממון. ובפרט בזמננו שיש הסתר פנים, ולא מצוי שחולמים חלומות שנאמר עליהם שהם 'אחד משישים בנבואה'. ועל כן אין לדאוג מחלומות, כי בדרך כלל הם רק מהרהורי לבו [ממה ששמע או דיבר במשך היום], ועל כן אין להתענות תענית חלום בזמן הזה. וכן כותב החזון איש (קובץ אגרות חלק ב' סימן קמט), שפעמים רבות חלם חלומות, מאלו שמפורש בשו"ע שיש להתענות אחריהם, ולא צם, אלא אמר את תפילת 'רבנו של עולם' בברכת כהנים, או הטבת חלום. ועיין עוד בארחות רבינו (חלק ג' עמוד ריג) בשם החזו"א.

וכפי שכותב הג"ר דב יפה שליט"א ששמע מהחזון איש, שכיום אנשים חושבים הרבה ביום, ולכן חולמים על זה בלילה, ואין בחלומותיהם ממש. ומלקטי זמננו כתבו, שבאופן שחושש מחלום, יטיבנו בפני שלושה, ויאמר ה'רבנו של עולם' בברכת כהנים, יתענה תענית דיבור ויתן צדקה, אך לא יתענה.

עצות להינצל מחלומות רעים: בספר שיח תפילה (אות יב) כתב, שילך לישון מתוך שמחה של דברי תורה, ויקרא קריאת שמע בכוונה, וכמו שתיקנו חז"ל בברכת המפיל "וְאֵל יִבְהַלְגֵנִי רַעֲיוֹנַי וְחִלּוּמוֹת רַעֲיוֹנֵי הַהָהָרִים רַעֲיוֹנֵי הָעֵמֶק", ואז לא יחלום חלומות רעים.

6. על ידי שליח

אין בו ממש: מובא בספר משנת איש, ששאלו את הגרי"ש אלישיב זצ"ל, האם אשה יכולה למנות שליח להטבת חלום? והשיב הגרי"ש 'אין בו ממש'. וכן כתב בספר שיעורי מרן הגרי"ש אלישיב (ברכות עמוד תרמז) שלא שייך שליחות בהטבת חלום כגון עבור אשתו או בתו. ובשאלה נוספת

השיב, מכיוון שאין אנו מבינים כיצד פועל הטבת חלום, לא מועיל שהאישה תשמיע בטלפון לפני שלשה איש את נוסח הטבת חלום, אלא צריך שהחולמת בעצמה תבוא לפני המטיבים.

ותמה חתנו הג"ר יצחק זילברשטיין שליט"א, מה ההבדל בין התרת נדרים שיכולה אשה לשלוח את בעלה להתיר נדרה, להטבת חלום שאינה יכולה. ותירץ, שהתרת נדרים הוא דבר המובן בשכל, כמבואר בגמ' (ברכות לב.), 'לא יחל אבל אחרים מוחלין לו', שהחכם הופך את הנדר לטעות, ומועיל בזה שליחות כמו בכל דיני התורה. אבל הטבת חלום אין אנו מבינים איך הוא פועל כי הוא ענין סגולי, ששלושה מטיבים את החלום, או ברכת כהנים מהפך את הקללה לברכה, ואין לנו לשנות מה שאמרו חז"ל, ולכן שליח לא יועיל.

כאשר ביאר את הדברים לפני גיסו הגר"ח קנייבסקי שליט"א, אמר לו רבי חיים, שהביאור נכון, אך בשעת הדחק כשאין לאשה אפשרות להגיע לבית כנסת לברכת כהנים, תשלח שליח שיאמר עבורה תפילת 'רבונו של עולם', כי שעת ברכת כהנים, הוא עת רצון להטבת חלומות, ואולי גם שליח יועיל, ולפחות לא יזיק.

סיכום הגיליון:

7. דינים העולים

יש כמה סוגי חלומות; א. חלום שבא מהרהורי לבו של אדם, אין בו ממש. ב. חלום שהוא מעין נבואה, והוא אמת. ג. חלומות שהולכים לפי הפתרון. ד. חלומות שמתקיימים בכל אופן.

חלום שאדם מצטער עליו ונפשו עגומה עליו שלא ינזק, צריך לתקנו באחד מהאופנים הבאים. תפילה, הטבת חלום, תענית חלום.

דרכים נוספות להטבת חלומות; יחזור בתשובה, ירבה בצדקה, תענית דיבור, טבילה במקוה, עשיית כפרות, ימנע מסיפור החלום, אינו חושש לחלומות רעים, אין מקפידים איתו מן השמים.

כהן שחלם חלום רע, אין ראוי ללכת אחר שנשא כפיו למנין אחר, להגיד שם תפילת 'רבונו של עולם', משום חשש פגמא, אלא עצם נשיאת כפיו מסלק את החלום הרע. ואם ירצה יעשה הטבת חלום בפני שלשה.

לא מועיל הטבת חלום על ידי שליח, או בטלפון. ויש אומרים שבשעת הדחק אולי יועיל שליח להטבת חלום בברכת כהנים. ❖

'עומק הפשט'

נייד: 052-7687405 | פקס: 02-6507823 | 5047867@gmail.com

הנושא לשבוע הבא;

שדים ורוחות בזמננו – גיטין דף סו.

אפשרות להנצחה; לע"נ, לרפו"ש, לישועה, וכדומה!

ניתן לשלוח - רעיונות ותיקונים, הוספות והערות, להגדיל תורה ולהאדירה.

אפשר לתרום עבור הוצאת הגיליונות בעמדות הממוחשבות של 'נדרים פלוס' ו'קהילות' ברחבי הארץ. תחת המדור 'קופות נוספות' לפי החיפוש: 'עומק הפשט'. וכן בקו הצדקה 073-2757000 יש להקיש עבור קוד 1529.

הגיליון מוקדש לעילוי
נשמת האשה החשובה
מרת מלכה בת רבי חיים
ע"ה נלב"ע יח אב
ת.נ.צ.ב.ה.

ניתן להשיג
חוברת
תָּמִים תְּהִיָּה
(גיליונות 126-124)
המחיר 2 שקל

לזכרון עולם בהיכל ד'

הקובץ מוקדש לעילוי נשמת

הרב הגאון

רבי יהודה קופרמן זצ"ל

בן רבי אברהם שמחה זצ"ל

נלב"ע כ"ג טבת תשע"ו

ת. נ. צ. ב. ה.